The First Telugu Bi-weekly in Andhra Desa. The only Telugu Newspaper for H. E. H. The Nizam's Dominions

గోలకొండ పత్రిక

తూప్రబజారు, హైద్రాబాదు, (దక్కన్.)

ప్రతి సోమ, గురువారములు ప్రకటింపబడును

సం॥చందారూ ౬-౦-౦
అర్ధ ,, ,, ౩-౦-౦
విడి ప్రతిక ౦-౧-౦

GOLKONDA PATRIKA

HYDERABAD, Dn. THURSDAY 11-10-1934

1034.81

ప్రాతపత్రికకు వెలప్రత్యేకము

సంపుటము ౯ } శా.శ.౧౮౫౬ శ్రీభావనామసం॥ ఆశ్వీయుజ శు॥ 3 గురువారము ౬-౧-౪౪౪ఫ. { సంచిక ౪౩

బంగారు భవిష్యత్తును గూర్చిన కొన్ని విశేషములు

బొంబాయి అక్టోబరు ౬:—

యూరపులో ప్రతిదేశమువారును మరల బంగారు నాణ్యమును నేర్పరుపగోరుచున్నారు. కాని అదియటుల జరిగిన ను ఇండియా కట్టేలాభమును కలుగదు. అప్పుడు వాణెములధర యింకను అధికమగును. బంగారుధరగూడ దాని కనుగుణము గానే యుండును. ఇండియానుండి యెటుపయినగూడ బంగారము విస్తారముగా ఎగుమతి చేయబడుచునేయుండును. ఇండియాలో బంగారము చాల విలువయున్నది గాన బంగారు ధర తగ్గదు" అని యూరపుదేశమున సంచారముచేసి వచ్చిన యొక భారతీయ అర్థిక శాస్త్రవేత్త తెలిపెను.

గ్రామపునర్నిర్మాణ విధులు

లాహోరు, అక్టోబరు ౭:—

పంజాబులో గ్రామపునరుద్ధరణలో ప్రత్యేక విధులను నిర్వహించుటకు నియమింపబడిన కమిషనరు యఫ్. యల్. బ్రెయినుగారు ఆంగ్లమున అత్యవసర ముఖ్యాంశములనిట్లు సూచించుచున్నారు.

గ్రామమందలి అశుద్ధమంతయును వేయుటకు అచ్చటచ్చట గుంటలను త్రవ్వించి, అందులో మురికిని అప్పటికప్పుడే యెత్తించుచుండవలెను. అనుదినమును పల్లెలలోని వీధులను, గృహములచుట్టును, గృహములందును శుభ్రముగ నుండుటకు చిమ్ముచుండవలెను. బిడ్డలదేహములనేగాక వస్త్రములనుగూడ శుభ్రముగ నుంచవలెను. ఆరోగ్యపద్ధతుల బోధించి వానిని వాడుకకు తెచ్చునట్లు చేయవలెను. వాసయోగ్యమగు ప్రతిగదికిని రెండు కిటికీలుండునట్లు చేయవలయును. అప్పుడప్పుడు డేస్సినేటు చేయించుచుండవలెను. త్రాగుటకును పశువుల గడుగుటకును ఉపయోగించు నీళ్లనిలచు పల్లములనెల్ల చదునుపరచి పచ్చిక బయళ్లుగ చేయవలెను, అట్లు చేయుటచేత మలేరియాదోషము ఉత్పత్తి కాకుండును. గ్రామమునపడు నీరంతయు పారిపోవుటకు కాలువల నేర్పరుపవలయును. గోధుమలు, ప్రత్తి మొదలగువాని మంచివిత్తులు లభింపజేయవలెను. క్రొత్తవిధానపు వ్యవసాయపు పనిముట్లు వాడబడునట్లు చేయవలెను. మంచిపశువులను వృద్ధిపరచుటకు ప్రోత్సహించవలెను. బిడ్డలకు చెవులనుకుట్టుట, నగలను పెట్టుట, పెండ్లివేరంటములకు నిరుపయోగమైనట్టియు లాభకరము గానట్టిదియు అగు వ్యయముల తొలగించుట, కోర్టుకేసులకు పోకుండ చేయుట చాలముఖ్యము. ఆటపాటలయందభిరుచి కలుగజేయవలెను.

పల్లెలకేగాక పురవాసులక్షేమము అభివృద్ధిగూడ బాలికా విద్యాభ్యాసముపై ఆధారపడియున్నదని చూపవలసిన అవసరమున్నది.

పైకార్యములన్నియు నెరవేరవలయునన్న ప్రభుత్వోద్యోగస్థులు, విద్యావంతులు భూస్వాములు, ఐశ్వర్యవంతులు అందరును ఒకరితోనొకరు కలిసి పనిచేయవలెను.

వ్యవసాయకుల కలహము

లాహోరు అక్టోబరు ౫:—

మణియవల్ల అనుచోట వ్యవసాయదారులలో రెండు పక్షములుగలవు చాలకాలమునుండి ఇరువురికిమధ్య, కలహములు చెలరేగుచుండెను. ఒకచోటునుండి పొలములకు నీరు చేరుటతో కలహము తీవ్రరూపముదాల్చి ౧౦ మంది జమీందారులు సాయుధులై దాగియుండి అవతలిపక్షమునకు సంబంధించిన నలుగురిమనుష్యులపైబడిరి.

వారిలో లంబార్దారుగారు పనిచేసిన ఆతనికొడుకు క్రొత్తగా మెట్రికులేషను ప్యాసైన గురుబక్ సింగు తల పగులుటవలన వెంటనే మరణించెను.

మిగిలినవారికి బలమగు గాయములు తగిలెను. వారిలో నొకడపాయస్థితిలోనున్నాడు.

మా చిన్న కథ

మాతృక్షీరము

(అనువాదకర్త)

ఎం. యస్. వీరయ్య

శ్రీరంగపుర వాసుదేవరావో సంపన్న గృహస్థుడు. విద్యావినయసంపన్నుడు. పిత్రార్జితమగు స్థిరచరాస్తిగలవాడు. వ్యాపారమువలన సంవత్సరమునకు రెండువేల రొక్కము లభించునట్లు చేయుకార్యములు—తిలకరత్నుడున్నట్లే మంగళవరము వర్తుల శ్యామారావుకూతురగు అంబాదేవియను సౌందర్యవతిని వివాహమాడెను. ఆమె సుగుణముల కొలపట్టు—పతిభక్తి, అతిథిపూజాది సాధ్వీమతల్లులతో పోల్చదగినది. అతిథిఅభ్యాగతులను ముఖ్యముగా నిరుపేదజనులను గాంచినపుడు మిక్కిలి దయచూపెడిది; తనయింటనుండు వారికి ఆహార పానీయముల నిచ్చుచు—వికలాంగులకు—వ్యాధిగ్రస్తులకు ఆయా యౌషధముల నిప్పించి వారికి సహాయపడును—వస్త్రహీనులకు వస్త్రములొసగును. ఇంతటి వితరణబుద్ధి కలిగియున్నను పరమేశ్వరుడామెకన్ని సంపదలనను గ్రహించియు—పుత్రసంపదమాత్రము నొసగడాయెను.

వాసుదేవరావుమాతాపితలతని వివాహమైన రెండుసంవత్సరములకే స్వర్గస్థులైరి. అతడును ఘనపాండిత్యము గొప్పగుణములుగలవాడై చింతాక్రాంతుడాయెను. అంబాదేవియుతమతితో పదివత్సరములుగడచినవి. చివరకు సతీపతులిద్దరు పుత్రసంతానము కొరకు విచారపడుచుండిరి. అంబాదేవి వైద్యోపచారముల గావించుకొన్నది. విలువగల యౌషధముల సేవించినది. కనబడిన సాధువుల కడకు—జ్యోతిష్య శాస్త్రకోవిదులకు పోయి మంత్రయంత్రములను వ్రతములు జపహోమాదులు చేసినను ఫలము శూన్యము. సంతానము లేని విచారము యువదంపతుల మనంబులందు వ్యాపించినది. వారిముఖములు కళాహీనములాయెను. విచారాగ్నిచే శుష్కించుచుండిరి. యిరుగుపొరుగు పిల్లలాడునపుడు ముద్దుగా మాటలాడునపుడు చిరునగవుతో ముఖబింబముల జూచినపుడు వారిహృదయాంతరంగ భావములు పైకి యుద్భవించుచుండెను. ఆహా! మాకుబిడ్డలు గలుగు భాగ్యము కలదా? యని పరివేదనచెందుచుండిరి.

౨

శీతకాలపు దినములు. సాయంసమయము. వాసుదేవరావు తనగృహాంగణమున బల్లపైనిలుచుండి లేసికను వేయించి ఫలహారమొనర్చుచుండెను. అతనిభార్య యింటిపనుల ముగించి తీరుబడిగలదై భర్తతో నివిధముగా సంభాషణమునకు ప్రక్రమించెను.

అంబ:—నాథా! ఈదీనురాలికే గృహముశూన్యముగా దోచుచున్నది. గృహమున కలంకారము బాలురేకదా! పగలంతయు ఇంటివద్ద విచారభరితనై కూర్చుండుము.

వాసు:—(చింతాకులిత మానసముగల్గి గద్గదస్వరముతో) భగవంతునను మనమీవిధముగా నుండుటేయిష్టమున్నపుడు కర్తవ్యమేమి?

అంబ:—భగవానుడుమనకు సంతానము నొసగలేడు. అనాథలైన పితరుల బాలురను పోషించుటయు పతికిష్టమా? ద్రోహమా? తెల్పెదరా!

వాసు:—ద్రోహమని నేనడిగితినా? దేవునికయిష్టమని పలికితినా? పరులబిడ్డల సాకుట స్వసంతానమునకు సాటిరాదనుమాట యొకటియే.

అంబ:—నేటివలెను మనమేవేళలతో కష్టగడ్డ గడించి ధనవతార్జించితిమిగదా! అద్రవ్యము మనకుసంతానము గలిగినవారి యాధీనమగుననియే కదా! సమార్జితవితమును మనము మరణించిన వెంట గొనిపోగలమా? ఎవరియొద్దనైనను పుత్రునితెచ్చి పెంచుకొని మనసర్వస్వమును వానివద్ద గొని గావింపవలెను. లేనిచో మనకుపరలోకదశలు లిదువారనరు (అపుత్రస్య గతిర్నాస్తి) యని పెద్దలుబలుకరా! (దత్తుండు స్వయం పుత్రుండు పుత్రుండే ఇనారసుండే శేష జనులసెల్లరు) యని ధర్మశాస్త్రముబలుకుచున్నది గాన యీవిషయమున నంగీకరింపుడు.

వాసు:—నేనెవరిని కుమారునిగా యాచింతును? తనకుపుత్రుండన్న కుమారులనే తిరిగిచ్చుదురా? చాలకష్టము. భాగ్యహీనుడనైతిని యని పలుకుచును.

అంబ:—(కొంతతనలో నాలోచించి) నామనవిచిత్తగించి రక్తకొరతలేకుండ నేనడిగెదను; తేజరావును యాచించినపుడు అతని గృహమునబలరామునుడు సంతానమునకు లోటుగల్గింపకయే యీమన్వయనిని చక్కగాపెంచుదుము మమ్ముగన్నాడు.

వాసు:—వారు బాలు నివ్వక పోయినచో చేయునదేమి?

అంబ:—వారదక్షముగాని యిత్తురు. ఇదివారల యర్థవిశ్వాసము. రెండుమూడుమాసముల నొసగినపుడు వారుస్వయముగానే యంగీకరింతురు. (లక్ష్మిరావు తలపులమాని) వారెంతమారుదురు.

వాసు:—తనకష్టకాలమున నొసగుట సుభకార్యమని యెంచితివా!

అంబ:—నీవనాను, దరిద్రస్థితియందున్నారు. ద్రవ్యాపేక్షితులై యెట్టిపనినైన చేయజాలుదురు. తప్పక వారంగీకరింతురు.

నేడు వాసుదేవరావు మందిరము కళకళలాడుచున్నది. అగ్రగామియందలి స్త్రీలు బాలింత. పురుషులు సుమారొడయా భవనములో నున్నారు. బంధువర్గము, మిత్రులు, పలుతావుల నుండి విచ్చేసిరి. స్త్రీలకు మేడపై పాటబాడుకొనుటకు విడిది యొసగబడెను. పురుషులు ద్వారవనిమందలి సుందరవనమున పోషాభవము యంత్రపు పాటలనాలకించి యపరిమితానందభరితులగుచుండిరి. వాసుదేవరావు భక్ష్యభోజ్య చోష్యలేహ్యపానీయాదివివిధ పక్వాన్నములచే నతిథులకు విందుగా విందుచున్నాడు. ఈసన్నాహమున కంతటికి ముఖ్యకారణము తెలిసికొనలేరు. ఇదియే తేజరావుయొక్క చిన్నతనయుని దత్తత గైకొనిన సంతోషము. ఆయమునకే యీయుత్సవము జరుపబడుచున్నది. కర్తవ్యములు ముగించిపిమ్మట ఆబాలునికి బలరాముడను నామకరణమొనర్చిరి. సాయంకాలమున బంధుజనులు బాలునాశీర్వదించుచు తమతమ గృహములకేగిరి.

బలరామునిపోషకులౌర దానిపట్టియమించిరి. పుష్టిగల భోజనము—దవళములైన దుస్తులు—స్వచ్ఛమగు వాయుప్రగల బయలువద్యాయసేవనకు నిహారము—ఇట్టిమంచివిధుల ననుసరించుటచే బాలునియొక్క శరీరము యభివృద్ధిగాంచుచుండెను. అడించినవి శైశవము ద్రవత్వము లేమైనను చూడ ముచ్చటగొలుపు ప్రాయముగదోచి శుక్లపక్షచంద్రునివలె దినదినాభివృద్ధిగాంచెను. తల్లియుదాసిచేయుపరిచర్యలకు తుష్టిచెందక ప్రతిప్రాతఃకాలమున స్వచ్ఛజలముతో జలకమాడించి చిరుతవస్త్రముల ధరించి ధరింప నస్త్రముల దొడిగించి ఫాలమున తిలకము దిద్దివయనమ్ము మున కంజనము బెట్టి యానందపారవశ్యము నగొలుపుతుండేలేని చిరునవ్వను నుండెను.

బలరాముడే కోరణమున సాటిపొనర్చెను. బాలునశైశవభంగములబుజ్జగించి తల్లిసమాధానపరచ యత్నించినను తనమార్గమును వశ్యలకుండెను. ప్రేమసంభరితమానసమున నంబాదేవి చుబుకమున ముద్దిడి బాలుని మెల్లగా బహరించెను. అది యేకోపము వచ్చెనొ గాని—బాలుడు పూర్వమువలెనే మిక్కిలి పాటమొనరించుచు స్వాధీనుడుగాక మరింతబిగ్గరగా రోదనమొనరించెను—కన్నతండ్రియగు తేజరావు తనతనయుడగు బలరాముని చూచి యేమనుకొనెను—ఏమనిన నా బాలునకింతకష్టముగల్గినదా! తేజరావు పూర్వస్థితిపరచితమైనది—దరిద్రదశ తొలగిపోయి లక్ష్మికటాక్షమించుక గల్గినది—సుఖముగా నాలుదినములలో గాపురమొనర్చుచున్నారు—అప్పుడప్పుడు తనబలరాముని తిరిగి వాసుదేవుని యొద్దనుండి తెచ్చుటకు సంకల్పించి సమయమునకై వేచియుండెను—బాలుని స్మరణము గాదనయింటికేగిపోవజంకుచుండెను—వాసుదేవుని యింట బాలునియాక్రందనము వినయమున (తేజరావు భార్య) పరుగెత్తి తనపుత్రుని దర్శించి మిగుల సమక్షమందుంబతో నిట్లనియె. పరుల బాలురను పోషించి పవిత్రయించితివా! ఏమనటి (క్షేమానురాగము లేచటికేగెను. నాడు నాతనయునొసగకున్న మీరు (సతీపతులు) దుఃఖించిరి. కన్నలతెల్లబోవునుగదా! తిరిగి తాంత్రమున వారికుమారుని సకలిగెదిద్ది—ఉపకారమునకై మీరుచేయు ప్రత్యుపకారమిదియే నాపిపరులవలె వీను కృద్ధయి వాలకించినయంబయు క్రోధపరవశయై—తాపమునతనలో నణంచుకొని—ముఖమున చిరునగవు వంకదిరిపయనునతో నిట్లనియె—విశేషసంబంధము, పోట్లాడుటను నేనేకోపించి మించుదాసముచేసే, బలరాముడు నవమాసములు గర్భమునందున్నంత నేసికంతసేవింపగలను. నేనో నాలుసంవత్సరములకంటెనధికముగ దాసిగ కంటికెరెప్పవలె కాపాడుచుంటినని పలుకుచుండెను.

అంబ:—(అశ్చర్యభరితయై) సంచితమాటలేమంటున్నావు! పెదనా! తేజపుత్రా! సాయంకాలమున బలరాముడు—పరిహారము చేసికొనుటకు—అనుచు గృహములోకిపోయెను. అంబ అవనిపై పడిపోయినప్పటినుండి యాంబవిచారమునకు మేరలేదు! బలరామునికొట్టుటకు చేతను చేసినదానను కాను! నాబిడ్డను నిజపుత్రునిగా భావించి పోషింపలేదా! పాపభరితనైతినే విచారదండహస్తమానసయై మౌనముద్ర ధరించియుండెను.

అంత తేజరావుగారు తనయింటనుండుగడచిన కొంతకాలము వసుజాతీనసంగతిని గ్రహించిన యాతడు యిదియే మంచిసమయము లభించినదనుచు యనితయగు క్రొధముబూని తనగృహిణితో నివిధముగా వాక్రుచ్చెను—అంబవనితనయునిగొట్టునా! ఆ కొట్టియధికారము లేదు. నేనిపుడే బాలుని దోడ్కొనివత్తును—నన్నవరోధించువారెవరు?" ఇటులబలుకుచు వాసుదేవుని గృహమునకువెళ్లి మిగులరోషించినవాడై యిట్లనియె "నాబలరామునినా కొసగుడు మీకుపోషించుటకొసగితినా? శిక్షచర్య నొనర్పించుటకా?" అంత వాసుదేవరావు (దిగ్భ్రమజెంది) తేజరావుతో నిట్లనియె:—మిత్రమా! భంగి రాగితివాయేమి? మామనోరధుడు బలరామునిమాటిమాటికి నాపుత్రుడని పలుకుచున్నావా?" యని పరిహాసకులాడెను.

తేజరావు:—"ఓహో! చాలబాగు. బాగు నాకుమారుడెట్లా! నాలుసంవత్సరములైన కాలేదు! అప్పుడేయింత మాయా?" యనువాక్యములవి, "తేజరావువెళ్లిపోయి ఎవరైనవిన్న పరిహాస్పదముగ బాయని" గృహాధికారి ప్రత్యుత్తరమొసగెను. అంతలో తేజరావునకు కోపమాగి వదికాదు. వెనుకముందు లాలోచింపక బలరాముని నియుక్తినవేర్పక స్వగృహమునకేగెను. (తేజావిపహా సకముగదా! తిరిగి బాలునితానే తోడ్కొనిరమ్మని గృహమేధియనుకొనెను. కానిబాలుడింటికి వచ్చుపదము గానక (అంబావాసుదేవులు) తేజరావుగృహమునకరిగి,, ఏమోయి! చాలావిచిత్రము—నీవుభలరాముని మాకొసగినను తలంపుతో నేడెచ్చితివా! మేముయెంగ తాళిచేయుచున్నామనుకొంటిమి"

తేజరావు:—వాసుదేవబాబుగారు! బలరాముని నేనొసగను నీవాల్గుమొండ్లు నాల్గు యుగములుగా గడిపిన నావిచారము నాయంతరాత్మకెఱిగినను అనిస్పష్టముగా జెప్పివైచెను.

అంబావాసుదేవుల కీవిధముగా ఘటిల్లునని స్వప్నమందైనదలంచలేదు. ఇపుడు వారికి ప్రపంచమంధకారమయమురెండవదిన మీవార్త విద్యుత్ వలె వ్యాప్తిగాంచెను. ప్రతిచిన్నపెద్దలనోటినుండి విశేషముగా నివిషయమువచ్చుచుండును. తేజరావుని నిందించువారుకొందఱు అతనికిది న్యాయముగాదనువారుకొందఱు ఏమటవైచినవిసరిలాగికొనుట భావ్యముగాదనువారుకొందరు కానియెవరేమన్నను బాలుడుమాత్రము వాసుదేవరావు గృహమునకురాలేదు.

దైవచిత్రము, భగవత్లీల దుర్జ్ఞేయము, అంబాదేవికి తిరిగిబలరాముని యాచింపనాశలేనిదై తనభర్తనుద్దేశించి విన్నవించుకొనెను. అంబకేమిచిసూచనగోచరించెనో భగవంతునికే తెలియును ఒకనాటికైన సర్వేశ్వరుడుమనకు శ్రేయమొసగునని యుభయులు దైవముపై భారము వేసియుండిరి అంబబలరాముని వియోగమున పిచ్చియెత్తినదానివలే గోచరించెను. దివారాత్రములు దుఃఖితయై అపుడేప్పుడుతనమువస్సునయమున పాదములబట్టి దెబలరామునిక్కడికి వాయని తలంచుకొని అశ్రుగారధంగముచకుచెరుమను.

ఒకసంవత్సరము గడచినది—అంబదేవి గృహమునందొకబాలుడుగల్గినాడు—తలిదండ్రులు జెందిన సంతోషమునకు పరిమితిలేదు అతనికి శ్రీకృష్ణుడని నామకరణమొనర్చిరి నాలుసంవత్సరములుసుఖముగా గడచినవి—తల్లితనప్రియపుత్రునిప్రేమతో లాలించినను—కోపముతో గొట్టినను ఎదిరించుటకుగాని ఆడ్డగించుటకుగాని వారెవరులేరు—ఒకానొకప్పుడంబావాసుదేవరావులకీసంభాషణము జరిగినది.

అంబాదేవి:—(మందస్మితవదనయై) బాలుడుచెంతవచ్చి రానిమాటలాడుచుండగాజూచి తనభర్తతో నిట్లనియె—తేజరావునకుబలరామునివిషయమై కోపముతెలియకపోయిన గృహమునకృష్ణుడు జన్మింపకుండెనుకదా!

వాసు:—సత్యమే! బలరామునికి మాతృస్తన్యపానము చేయించవలెనుకదా! వాడుపాటయు గావించెను—నీకుపరాయివానికిష్టముగా నిత్తురు అనొసగుచున్నారు—మాతృస్తన్యమువంటి పరమేశ్వరుడొసగుక క్షీరము పొందినవాడు—తోడి బాలు—తమపిల్లల హృదయమును జేర్చియొసగినవ తమకుసంబంధింపదా—అని ప్రత్యుత్తరమొసగెను—ఇటుసుఖముగా కాలముగడచినది బాలునికివిద్యాబుద్ధులగఱపి వివాహోపనయనాదుల గావించిరి. యంబావాసుదేవులుతమకష్టములబాసి సుగుణుడైయగు శ్రీకృష్ణుని పరిచర్యలచేమిక్కిలి సుఖజెంది కృతకృత్యులైరి.

(బహుభాషాసుధాకర సంచిక నుండి తర్జుమా)

జాబులు

గోలకొండ వ్యాపార్లు: నాడు—నేడు

బ్రాహ్మణులలో నియోగులనియు, వైదికులనియు, రెండు తెగలు. ఈనియోగులలో కొందరు వైష్ణవమతాచార పరాయణులు. కొందరుస్మార్తులు కొందరు మధ్వమతమువలంబించినవారు. వీరిలో నైజాంరాజ్యమునకు జేరిన వైష్ణవమతావలంబకులగు నియోగులకు గోలకొండ వ్యాపారులని వాడుకొందురు. పూర్వమీ నైజాంరాజ్యమునకంతకును, గోలకొండరాజ్యమని, లేక, కుతుబుషాహీ రాజ్యమనిపేరు. ఆకాలమునందీ రాజ్యమును, గోలకొండనవాబులగు కుతుబుషాహీ రాజులు పాలించుచుండెడివారు. వీరికాలమునందీ వైష్ణవనియోగులే యున్నతపదవులందుండి. మిగులవృద్ధిగాంచిరి. ఇందుకుతార్కాణముగా గోలకొండనవాబగు కులీకుతుబుషాయను రాజువద్ద అక్కన్న మాదన్న, యనువారు వైష్ణవమతనియోగి సోదరులే, మంత్రిపదవియందుండి, మిగులకీర్తి గడించిరనియు, వారిజామాతయు, రామభక్తిపరాయణుండునగు, గోపన్న భద్రాచలమునందు తహస్సీలుదారుగా నుండెననియు మనదేశచరిత్రయే తెలుపుచున్నది. మతియు నీవైష్ణవనియోగు లెక్కువగా గోలకొండరాజ్యమునందుండి, తమ యసమాన మేధాశక్తిని, కుతుబుషాహీ రాజులకేగాక, నిటీవల, మహోన్నతవహించిన నైజాం ప్రభువులగు శ్రీమహబూబలీ పాదుషావారికాలమునందును,జూపించి, మిగుల కీర్తి వడసినందుచేత, వీరికి గోలకొండ వ్యాపారులను నామముకలిగినదేకాని, యన్యము కానేరదు

ఈ నియోగులందరీ రాజ్యమునందు సహజముగా,వ్యాపారులని పిలువంబడుచున్నను, వీరిలో కొందరికి పంచరత్నములనియు, వ్యాపారులనియు మారుపేర్లుగలవు. ఇట్లు వీరిలో కొందరికి మాత్రమీ పంచరత్నములని పేరుకలుగుటకు కారణమీ పంచరత్న వ్యాపారులు, రాజ్యాంగవిషయ వేత్తలై, యసమాన మేధావంతులై, యున్నతపదవులనుండి, తమ యప్రతిహతశేముషీ విశేషమైన స్వామిభక్తి పరాయణులగుటచేతనే వనితో చెడిరి. ఇట్టి పంచరత్నములే, అప్పరసు గూడ గోవిందు. వంతపురి, కొప్పూరి వంశస్థులగు వ్యాపారులు, పూర్వము మైసూరురాజ్యమునందు మంత్రులైయుండి యాయనంతరము, గోలకొండనవాబగు ఇబ్రాహీం ఖులీకుతుబుషా కాలమునందుండిన, కొండవీడు రాజ్యమునందు మంత్రిపదవియందుండిరని వ్రాతుక. ఇదియేకాక వంశస్థులగువారి కిప్పటికిని మహబూబునగరము జిల్లా యందుండిన యా గ్రామమునందు కొంత భూమిరూపమగు వాస్తియేగాక, పటేలు పట్వారిగిరీలున్నవి. గోవింద వంశమునందును, యిప్పటివారికి మూడవతరమువాడైన గోవిందదేవరాజంపంతులను యాతడు తాలూకాదారుడుగా నుండెను. ఇట్టి యితరవంశములగు సంతపూరు కొప్పూరువారును నైజాంరాజ్యమందేకాక, యితర సంస్థానములందు మున్నతపదవులందుండిరి. కావుననె వీరికీ పేరుకలుగుటకు కారణమైయుండవచ్చు, వీరేగాక నితర వ్యాపారివంశస్థులుకూడ తమయసమాన భుజబలముచేత నైజాంప్రభువులకేకాక వారి పూర్వులకును సేవజేయుటచేతను, నిరంతరము వారి శరీరరక్షకులయి కీర్తి గాంచుటైనందువలనను, వీరిలో కొందరికి భూగ్రామములొసంగబడి, వాటికి దేశముఖు. దేశపాండ్యా మక్తేదారులుగా నియమింపబడిరి.

అదేమి కారణమో కాని, యీ కాలమునందు మాత్రమిట్టివారికి నామమాత్రావశిష్టులయి పోయి. ఉన్నవారయినను దమపూర్వుల యౌన్నత్యమును మరచి, కడుంగడు హీనస్థితియందుండి. విద్యయందేకాక, యార్థిక విషయమునందును మిగుల హీనులయి పోవజొచ్చిరి. ఈకాలమునందు ప్రతిజాతియు వృద్ధిరాదలంపున, ముందంజవేయుచుండె. వీరు మాత్రమింకను స్వప్నావస్థయందే పడియున్నారు. ఈ వ్యాపారి మహాశయులలో కొందరిప్పటికిని ధనవంతులైనను. విద్యావంతులైనను, పరస్పర వైషమ్యములచేత పాడగుచు మిగిలినవారు, తమకుక్షి నింపుకొనుటతప్ప యితర సోదరుల దిక్కేమి స్థితి జూడకున్నారు. కాని యిప్పటికయినను, విద్యను శస్త్రములనుధరించి దేశభక్తులను ధనికులగు వ్యాపారిమహాశయులు. తమయితర వ్యాపారిసోదరులపురోవృద్ధికయి పాటుపడి, రెడ్డిసోదరుల ననుకరించినచో, ముందేమైన వీరు వృద్ధిగందురనుసమ్మకము కలదు

ఇట్లు

ఏ. నరసింహారావు.

గద్వాల.

మ. రా. రా. గోలకొండపత్రికాధిపతిగారికి

అయ్యా,

విద్వాన్. తి. శ్రీ. దాశరథి వేంకటాచార్యుల అయ్యవార్లంగారు, ఇక్కడజరుగనున్న తృతీయాంధ్ర మహాసభకు విరుద్ధముగా ప్రచారము చేయుచున్నారని ఎవరో వ్రాసి తెలిపియుండిరి. పత్రికలో అవిషయము వెలువడుటకు పూర్వమే. ఈవిషయమునుగురించి శ్రీమాన్ గారితో మాట్లాడినలచి, ఈ క్రిందివిధముగా నొక యుత్తరమువ్రాసి వారిసన్నిధికి పంపియుంటిమి.

„అయ్యా, ఈసభ (ఆంధ్రమహాసభ)నుగురించి తమదర్శనమునకు రాగోరుచున్నాము కావున మాకు అభిప్రాయమొసగవలయును. తమరు ప్రత్యుత్తరమియ్యనిచో మా యుద్యమము యొక్క ఉద్దేశమునకు మీరు ప్రతికూలించినవారని తలంచి పత్రికాముఖమున వెల్లడించెదము ”

దీనికి శ్రీమాన్ గారు ప్రత్యుత్తరము యియ్యలేదు. మౌనమువలన అంగీకారభావమును ప్రకటనచేసినందులకు ఎంతయో సంతసించుచున్నాము యథార్థమున శ్రీమాన్ గారినగురించి యపోహపడి ఎవరో పత్రికాముఖమున ప్రకటించియుందురు. అందరును మాయుద్యమమునకు తోడ్పడ ప్రార్థన.

విధేయులు, సుగ్గల తేజోలింగము, కార్యదర్శి,

ఆహ్వానసంఘము,

ఖమ్మము

ఒక సూచన

అను క్రీరికలో ఉమామహేశ్వరరావుగారు శ్రావణబహుళ త్రయోదశి గురువారముపత్రికలో ప్రకటించినట్లు గోలకొండకవులసంచిక ౧-౦-౧ ఖరీదునకు ఇనీకొనుట ఉచితమని మాన్నెపాలెం కవితాసంఘముగారు అమోదించిరి. ఇంతమాత్రము చేదోడుపై సంచికాప్రకాశకులకిచ్చుట వ్యాయమని మాతలంపు ఎల్లరునిట్లే అంగీకరింతురని ప్రార్థన.

విధేయుడు

రామ సుబ్బారాయుడు

కొల్లాపురం.

ఆంధ్ర నాటక సంఘములు

ఆంధ్రనాటకసంఘములు ప్రారంభమై సుమారు ౫౦ ఏండ్లకావచ్చును ఈయేబదివర్షములలోను ౫౦౦ సంఘముల దాక బయల్వెడలి యుండును ఈ ౫౦౦ సంఘములలోను పట్టుమనిగా ఏండ్లపాటైనను నడచినవి ఏబదికాకుండా ఆయినను లేవు.కొన్ని ప్రథమమాసములోను, కొన్ని ప్రథమసంవత్సరములోను,కొన్ని కొన్నవర్షములలోను అంతరించినవి అట్లుఅంతరించుటకు, సంఘమునడుపువారిలో దూరదృష్టిలేకుండుటయే ముఖ్యకారణము, నాట్యకళ నెవృత్తిగా నేర్పరచుకొని కుటుంబములతో నాట్యరంగమున స్త్రీలచేతనే స్త్రీపాత్రలను ధరింపజేయకుండుట రెండవకారణము. ఒకసంవత్సరము నడుపుటతోడనే ధనరాశులవరించునని వారిఆశయముగనుకనే నిరాశకులోనుగావలసివచ్చెను. ౫౦యేండ్లుపాటు నష్టమువచ్చినను పరేమని దానికితగిన ద్రవ్యసంపత్తితో బయలుదేరిన నాటకసంఘములయెట్లనో యట్లు నడయాడుచునే యున్నవి. ౫, ౬, ఏండ్లపాటునడచి ఆంధ్రనాటకకళాభివృద్ధికి మార్గమునువిర్మించినసంఘములుకొన్ని గలవు. అవియు ఇప్పుడంతరించినవి. వీని పోషకులు ఎన్నెన్నికష్టములకోలోనై కొంతకాలమైననడుపగలిగిరి, ప్రస్తుతము మన నైజాము రాష్ట్రమునందు నాటకసంఘములు లెక్కకుగలవు. నటనాకౌశలమందు ఒకరినిమించినవారు మరియొకరుగా ఆవేశులు గాగన్పట్టుచున్నారు. కానిమనముచూచుచున్నసంఘములలో సుమారు అన్నియు పుట్టపోబుట్టి మగ్గులోమాడుచున్నవను వార్తనే దెలుప నక్కరలేదు

సురభినాటకసంఘము. శ్రీరామమూర్తి మ్యూటికల్ కంపెనీను బాలకొండ నాటకసంఘములు ఇరువదియొక్కటి ప్రాచీనములయ్యును ఈనాటిదాకను ఏదోవిధముగ పోషింపబడుచునే యున్నవి.మనదేశమునందు నాటకసంఘములను స్థాపించి శ్రద్ధతో పోషించినవారిలో దాదాపుఎల్లరును అపజయముపొందినవారేగాని జయముపొందినవారు గానుపించరు. వారుమిక్కిలిగాసొత్తును ద్రవ్యమునుకూడ గోల్పోయిరి అట్టిసంఘములునామమాత్రావశిష్టములై యున్నవే కాని మరొండుగాదు

ఇదివరలో నాటకసంఘములు సమర్థులైనవారిచే నడుపబడుచు శిక్షపొందిననటులచే నాటకకళ పోషింపబడుచుండెను.ఇప్పుడు నాటకసంఘములను పోషించువారులేక నటకుల కొఱతయుతగ్గినది. పెక్కుమందిమోసపోవుటచేత సంఘములు నడుపుటకు సమర్థులైనవారే భయపడుచున్నారు. మరియుమాట్లాడుసినిమాలువచ్చినతర్వాత యీనాట్యకళయందు పేరిత్తులకు ఆదరణముతగ్గుచున్నది, ఈనాట్యకళయేవృత్తిగా నేర్పరచుకొనియున్న కుటుంబములు పెరిగి ఆదరించువారులేక ఎంతయో హీనస్థితికొలదివారు కష్టపడుచున్నారు వీరిలో పైనుదహరించిన కళతక్కువలేదు.లసమర్థత.మర్యాదతో,మోసము యువి[illegible] అంతవలనయాకుటుంబములు నిరుపేదలైఅనేకవిధములుగా కష్టములనుపొందుచున్నారు ఒకవేళ ఏదనిప్పుడేవరనికరించినచో యామొనర్చినచోవానిని మీరుసగౌరవమార్గములనే చూచుచుండును గాని కళాభివృద్ధికిపాటుపడుచు కీర్తి నిదేవలెనని వారికును

ప్రస్తుతము మన నైజాంరాష్ట్రమునందుధనికులగువారనేకమందియువకులు యీనాట్యకళయందెక్కువ అభిమానముగలవారుగలరు. కొంతమంది కేవలప్రోత్సాహముచే యీదీనకుటుంబములకుసహాయము చేసిరి. కొంతమంది యీనాట్యకళయందు నటులయందుగలవ్యామోహముచే సహాయము చేసిరి. మరికొంతమంది కేవల వ్యాపారరీతిగా ధనమార్జించవలెనను యాశచేసహాయము చేసిరి? కాని తుదకు అందరును మోసపోయి అపజయమునందినవారే దీనికిముఖ్యకారణము సమర్థతలేనివారిచే సంఘము నడిపింపబడుటయే.

మహబూబ్ నగరుజిల్లాలో కల్వకుర్తితాలూకాలో వేమనూరు అనుగ్రామముగలదు, ఆగ్రామములోని. గోపాలరావుగారను యువకులుగలరు వీరుమిక్కిలి ఉత్సాహవంతులు, నాటకకళాభిమానులు ఉదారపురుషులు, పద్యంపన్నలు, మిక్కిలి గౌరవమనుకుటుంబములోనివారు ఎక్కువధనికులు కాకున్నను అడితిప్పనివారని ప్రఖ్యాతిజెందినవారు, యీ నాట్యకళయందువారికిగలయభిమానముచేత పదివేలరూప్యములు వెచ్చించిరి నాటకసంఘమును స్థాపించి చాలకష్టనష్టములకులోనయిరి కొంతకాలము తర్వాత మా సంఘమునకు మీప్రతిష్టలులేకుండగ నేఅంతరించినది తరువాత కొన్నికాలమునకు మిత్రునపోహాపడేర్పడి తిరిగివారికి ప్రోత్సాహపరచినందున ౫౦౦౦ రూప్యములువెచ్చించి మరలనొక నాట్యసంఘమును స్థాపించి మిక్కిలి మోసపోయి, బంధుకోటిలోఅపఖ్యాతినొంది, ఆస్తిని హితుల చెంతనమ్మకముపోవునంతస్థితికివచ్చి సామాన్యంత యుకోమటిబెట్టివిచారసముద్రమున మునిగియుండిరి. ఇప్పుడుతిరిగివీయభిప్రాయముచేతనో మరలనొక సంఘమును స్థాపించుటకు యత్నించుచున్నారు. యీసారియైనను తమపూర్వప్రతిష్టలనిలుపుకొనుటకు పరిపూర్ణంచెదరనినమ్మచున్నాను. నమ్మకముగల కుటుంబములవారెట్లుగాతీర్చి సమర్థులగువారిచే సంఘమును నడిపించి ఆంధ్రనాటకరంగమును వృద్ధికితెచ్చి కీర్తినిబడయుదురుగా.

నాటకకళాభిమాని.

గోలకొండకవుల సంచిక

క్రొత్తగా పద్యములంపినవారి పేర్లు

౨౪౦. కీ. శే అత్తింతల వెంగళశాస్త్రి
౨౪౧. శ్రీధర కృష్ణశాస్త్రి
౨౪౨. ఇ. పి. వేంకటరామకవి
౨౪౩. మహబూబ్ సాహెబ్
౨౪౪ నరహరి గోపాలాచార్యులు
౨౪౫. మారామునగాల ఉమాపతిశర్మ
౨౪౬. అమరచింత పద్మనాభయ్య
౨౪౭. గొబ్బూరి నృసింహాచార్యులు
౨౪౮ మోటుపల్లి కృష్ణమాచార్యులు
౨౪౯. కందాళై వేంకట నృసింహాచార్యులు
౨౫౦ అన్నగారి రామకృష్ణకవి
౨౫౧. అమరచింత రామచంద్రకవి
౨౫౨. కీ. శే. పల్లావారాయణ సోమయాజులు
౨౫౩. ఉమాపతి నాగయ్యశాస్త్రి
౨౫౪. చిలకమర్తి వేంకటన్నసింహాచార్యులు
౨౫౫. యామజాల వేంకటశాస్త్రి
౨౫౬. భట్టువేంకట నరసింహరాజు
౨౫౭. మాపురం రింగరాజు కేశవరావు
౨౫౮ శివాపతి నరసింహాచార్యులు
౨౫౯ శ్రీరామకవచం అనంతశాస్త్రి
౨౬౦. చిరుమర్తి నారసింహకవి
౨౬౧. గొట్టుపర్తి సుబ్బారావు.

స్థానిక వార్తలు

ప్రిన్సిపాల్ గారికి ఉద్యాపన

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయము యొక్క ప్రిన్సిపాల్ గారగు మౌ॥ అబ్దుల్ రహమాన్ సా॥ గారు నిజాము కాలేజీలోనిత మనుపూర్వపు ఉద్యోగమునకు వెళ్లవలయునని ఆజ్ఞ అయినది.

ముందుఖాళీపనిని క్రొత్తగావచ్చిన ప్రొఫెసరు హాస్సెలుగారికు మేకప్లోగా రేచూముకొనెదరట!

ఉస్మానియా వైద్యశాల

దీనిఆలోచనా సంఘమునందు రహబరెడక్షన్ పత్రికాధిపతి మెంబరుగా మరిరెండు సంవత్సరములు (౧౩౪౪-౪౫ ఫ) ఉండుటకు ప్రధానమంత్రిగారు ఆజ్ఞాపించిరి.

మున్సిఫుల బదిలీలు

౧. హమీదుద్దీనుసా॥ మహబూబునగరము నుండి కలువకుర్తికు

౨ అహమద్ షఫీగారు కలువకుర్తినుండి నాగరకర్నూలుకు

3 ఖాజానిజాముద్దీన్ గారు నాగరకర్నూలునుండిమహబూబునగరంకు

ప్లేగుని వేదిక

మెహరు ౧౩౪౩

నివేదిక మాసములో హైదరాబాదు నగరములో బైటినుండి ప్లేగుతగిలినవారు ౧౯ మంది వచ్చిరి అందులో సికింద్రాబాదునుండియు ఒకరు మోలాపూరు నుండియు వచ్చిరి. వారిలో యిరువురు చచ్చిరి. ఇట్లువచ్చుటవలన అపరిశుభ్రమైన ప్రదేశములకు భాగ దేయుటచేతను ఫినాయిలుచల్లుటచేతను శుద్ధిచేయుటకు ఏర్పాట్లు గావింపబడినవి.

సివిలు ప్రదేశములలో గాని మిలిటరి ప్రదేశములో గాని ఎలుకలు పడలేదు ప్లేగుగలచోట్లనుండి జనులుయెవరుగాని హైద్రాబాదుకు పిలుపింప బడకుండునట్లు కట్టుదిట్టములుచేయబడినవి. ప్లేగుల్యాబొరేటరీలో ౫౨౨౧౬ ఎలుకలు పరీక్షింపబడెనుకాని వాటిలో ఒకటిగూడ ప్లేగుతగిలినదికాదు.

నివేదన సంవత్సరములో ౧౦౯౮౩౪౪ విషపుగాలములు, ౧౦౯౯౯౦౦ వలలు ఉపయోగింపబడెను. ౫౩౬౭౨౩ ఎలుకలు పట్టుకొనబడెను. ౧౯౧ ఇండ్లు ఫినాయిలుతో శుద్ధిచేయబడెను. పొగ వేయబడెను ౭౪౫౨ యిండ్లకు పొగమాత్రమే వేయబడెను. ౧౫౦౭౧౪ ఎలుకలబొందలు పూడ్చబడెను. హైద్రాబాదులో ౨౧౪ మందికి టీకాలువేయబడెను. రెండుమెడ్రిగేషన్ క్యాంపులుపెట్ట బడెను ఆక్యాంపులలో ౭౨ మందికి ప్రవేశమీయబడెను.

౭౬ సరవాస్ట గ్రామములో ౩౯ యిండ్లు ఫినాయిలుతో శుద్ధిచేయబడి, గంధకపుపొగ వేయబడెను ౨౯ యిండ్లు పొగమాత్రమే వేయబడెను ౪౬౧ ఎలుకలబొందలు పూడ్చబడెను. ౨౧౬౫ ఎలుకలు సజీవముగా పట్టుకొనబడెను ౧౨ మందికి ప్లేగురానిచ్చి టీకాలువేయబడెను. ౭౬౩ బావులు ఫినాయిలుతో శుద్ధిచేయబడెను.

షంషాబాదులో ౭ గురికి ప్లేగుతగిలెను. ఒకరు మరణించిరి. ఈ గ్రామానికి సికింద్రాబాదునుండి ప్లేగు తేబడెను. మెహరు నెలలో మ. ఘ. వి. నిజాంరాష్ట్రమందలి ౧౨ జిల్లాలు ప్లేగుచే బాధింపబడెను. ౯౯౯ మంది ప్లేగుతగిలెను. అందులో ౬౩౭ మంది చనిపోయిరి. ఔరంగాబాదు, పర్భణీ నల్గొండ, ఆత్రాఫుబల్దా, కరీంనగరు. ఆదిలాబాదు జిల్లాలను ప్లేగుతగులలేదు జిల్లాలలో ౨౧౬౭౨ మందికి ప్లేగురాకుండ టీకాలు వేయబడినవి.

ప్లేగుతగిలిన ప్రాంతములనుండి ప్లేగులేనిపట్టణములు పల్లెలనుజనులువచ్చుచుండుటవల్ల ప్లేగువిశేషముగా వ్యాపించును వర్షాకాలములో ప్లేగుతగిలిన పల్లెలలోనుండి జనులులేచిపోవుట అలవ్యమునకు ఎంతైనాఅవసరము. ఇప్పుడిప్పుడే ప్లేగు వ్యాపించుటకు అవకాశము కలదు తో సుపమురాజులు గ్రామములు ఖాళీచేయించుకొనుట మంచిదని నిర్ణయించిరి.

డాక్టరు అన్సారీగారు

కాంగ్రెసునాయకులగు వీరు త్వరలో హైద్రాబాదుకు వచ్చుటకై ఆక్టోబరు నెల ౨వ తేదిని బొంబాయినుండి బయలుదేరి వచ్చెదరని తెలియుచున్నది.

జీవరక్షా మండలివారి నగరసంకీర్తనము

(ఒక విశేషకుడు)

౧-౧౦-౩౪ మొదలు, సెంబరుకాకొ, చెంచెలగూడెములలో భజనికులు వీధులతిరుగుచు, పాటలపాడిరి పాటైబండ వేంకటసుబ్బయ్య చౌదరిగారు "సారాయుత్రాగకర్వణ్యా" అనుగీతముపాడిరి అమ్మవార్లకేరట జీవులనువధించుట న్యాయమును, మౌఢ్యమును, పాపమునైయున్నదని ప్రజలతో విన్నవించిరి.

చౌదరిగారి దీర్ఘోపన్యాసము

౨-౧౦-౩౪ నాదల్ బేగ్ ఖాను చెంచెలగూడెములో, మందిరములకడ రక్తము ఛిందించు టనదసరమనియు, భూతదయగలిగి యుండుటుత్తమమనియు చాటిరి. మాంసభక్షణము మానుడని ప్రార్థించుచు తామురచించిన ఈ క్రిందిగీతమును పాడిరి.

పాట

చంపబోకురసోదరా! సాధుజీవులసోదరా
చంపకరక్షింపరా । సత్యమార్గము సోదరా॥
భూతదయను బూనరా । పుణ్యవర్తన సల్పరా
ఖ్యాతిదీనగల్గురా । కర్మము లెడబాయురా॥
హింసచేయబోకురా । మాంసమింక మానరా
హింసకంటె క్రౌర్యమీ । యిలను లేదు సోదరా॥
నిశితేర మెట్టులో । యాశరీరమట్టులే
కోసితినగజూడకు । కృపారుడవైపోవకు॥
జీవరక్షామండలి । సేవయైన గాంచుము
దేవికి బలియీయగా । జీవుల గోసిపోవకు॥
వసుధపీనులపాటిని । వాసుదేవచౌదరి
మసలక ప్రార్థించు వి । మాంసభక్షణ మానుమీ॥

యీవిధముగానే ౩-౧౦-౩౪ న బేగాన్ యాకుదపురా బహ్మనువాడీ ౫-౧౦-౩౪ రామకోటువీధి, ౬-౧౦-౩౪ న బారహకల్లీ, పురానా శబూతర్ఖానా మున్నగుబస్తీలలో భజనికులు నగరసంకీర్తనము జేసిరి. చౌదరిగారు పద్యమించిరి

మనప్రభుత్వపు ఆదాయములు

	రు.
హాఫిజు నజీరుఅహమదుసా॥ హిమాయతు గ్రహమాను సంఘస్థాపకుకు	౨౦౦
మక్కా (అరేబియా) కాపురముడగు పత్యూసు హాసేకా అనువానికి బత్తెమునకుగాను	౪౦

ఊడుగా కూలిపోవుట

బీదరుజిల్లా అహమదుపురములో పార్తియీను గాహాప్రండుగదినములలో తురకలు నమాజుచేయు మందిరము కూలిపోయినదట! ఇది బరీదుషాహి ప్రభుత్వము నాటిదట! ఇది త్వరిగా కట్టించబడువిషయమున మన ప్రభుత్వమువారు వెంటనే శ్రద్ధవహించెదరు' అనుమనకెట్టి సందేహములేదు

మలేరియా నివేదిక

మెహరు ౧౩౪౩ ఫసలీ

నివేదికమాసములో వివిధ ప్రభుత్వ ఔషధశాలలలోను చికిత్సాలయములోను మలేరియాకై ౨౦౩౭ మంది మలేరియాకై చికిత్స చేయబడిరి

ప్రజలు అనుకూలించినచో మలేరియాతగిలినవారిసంఖ్యను యింతకంటె తగ్గించవచ్చును ఇన్ఫాను "ఇమ్లిబాన్" అను విశాలమైన బురద నేల, ముఖ్యముగా వానకురిసినపిమ్మట, దోమలకు నివాసము మునిసిపాలిటీవారు గమనింతురు గాకయని కోరబడినారు మలేరియా అధికారులకు ౧౯౫౨ యిండ్లలోనికి ప్రవేశమీయకుండుట విచారకరము.

౬౧ బావులు శాశ్వతముగా సిమెంటు కాంక్రీటులతో పూడ్చివేయబడెను మంచినీళ్లాజమునకుతో నిసు సప్లైచేయుటకై ఒక వాటరుస్టాండు పోసుపెట్టింపబడెను నగరములో బావులు, తొట్లు, మడుగు, మురికినీటి కాలువలు అనేకపర్యాయములు స్ప్రేగ్రేను పోసితోను నాయిలుతోను శుద్ధిచేయబడెను ౧౨౧౯ పనికిరానివస్తువులు విఱుగగొట్టబడెను

మాసినదిలో దోమలులేవు హుసేనుసాగరు, యితర చెరువులును పరిశుభ్రముగ నుంచబడినవి.

ప్రాతప్రిన్సిపాలునే ఉంచుడు

ప్రభువుగారికి ఉస్మానియా విద్యార్థుల మహజరు!

పూర్వపు విద్యార్థులును, ఇప్పటివిద్యార్థులును చేసి యొక మహజరు [సంఘవిజ్ఞాపనము] ప్రభువుగారికి పంపుకొనినారు. దినమంతయు పనిచేయు ప్రిన్సిపాలు తమకుండవలయుననియు మాల్వీ-ప్రిన్సిపాలు ఉండవలయుననియు విజ్ఞాపనయొక్క సారాంశము.

మా, అబ్దుర్రహిమాను ఖానుగారిని ఇటీవల నిజాంకాలేజికి బదిలీచేసినందునకు యీమహజరు వెడలినదని తెలియుచున్నది.

జన్మోత్సవపు క్రొత్తబిరుదులకై ఫర్మాను

మ. ఘ. వ. ప్రభువుగారు తమజన్మదినోత్సవ సందర్భమున అనుగ్రహించిన బిరుదులపట్టికలు ౩, ౯ జమాదిస్సాని ౧౩౫౭ హి. జి ఫర్మానుద్వారా వెడలినవి. ఈబిరుదులు యిదివరకుపత్రికలలో వచ్చినవేకనుక ప్రకటించతేదు.

జన్మదినోత్సవపుదినము సెలవు

మ. ఘ.వ. ప్రభువుగారి జన్మదినోత్సవపు సెలవు ౬ ఆజారు ౧౩౪౮ ఫ గురువారమునాడుఅని ప్రకటింపబడియెను. కాని జంత్రీలోనిమార్పులనుబట్టి ౫ ఆజారు బుధవారమునాడే జన్మదినమని ప్రభువుగారి ఫర్మానుజారీఅయినది

జన్మోత్సవపు విందు

ఈసారివిందు కింగ కోఠీలో గాక ఈడేనుతోటలో జరుగునట్లు ప్రభువుగారి ఆజ్ఞయైనది.

మునిసిపలు ఎన్నికలవిషయమున సభ

దివాన్ దేవిడివద్ద మెజస్టిక్ సినిమా హాలులో ఉస్మానియా పట్టభద్రులసంఘము పక్షమున బహిరంగసభ జరిగెను. మీరఅహమ్మదుల్లాల సంఘమున కధ్యక్షుడగు హిసాముద్దీను సా॥ సభాధిపత్యమువహించెను. స్థానిక స్వపరిపాలనమున మొట్టమొదట దొరికిన పురపాలకసంఘ సభాసదత్వమునకు మనము యోగ్యతగలవారినే ఎన్నుకొనవలయును అని రాయ్ నారాయణప్రసాదు, సయ్యదు మహమూదుసా॥ మొదలగు పట్టభద్రులు ఉపన్యసించిరి.

ఉద్యోగవిషయములు

అబ్కారి మొహతమిం అధికారులు:—

క్రొత్తగాకల్పింపబడిన యీయుద్యోగములపైన యీ క్రింది వారునియోగింపబడిరి:—

౧. గణేశ ప్రసాదుగారు ౨ సయ్యదు మహమూదుసా॥ ౩ నాషర్వాంజీగారు ౪. ఖాజా హమీదహమదుసా॥ సయ్యదు మహమూదుసా॥ ౬. మిర్జాజంగు బహదరుసా॥

పురపాలకసంఘము:—

క్రొత్తవాజము నవాబు జైనుయార్జంగుగారు చార్జి పుచ్చుకొనిరి

సెలవులు:—

నారాయణపేట మునసబు తాలుకుదారు ఒక సంవత్సరము సెలవుమీద వెళ్లుచున్నారు.

హాఫ్జి గులాం దస్తగీరు సా॥ మున్సఫ్ (బీదరు) గారికి ఆజారు ౨ తారీఖునుండి ౩౦ ఆజారు సన్ ౧౩౪౮ ఫ వరకు ౨౯ (దినములు) సెలవు మంజూరిఅయినది, వారిస్థానమున అల్యాసుఖాన్ సా॥ పనిచేయును.

రాజ ధర్మకరణ బహద్దరు అవ్వలుతాలుకుదారు అదిలాబాదుగారి సెలవు ఆరువారములు మంజూరైనది. ఆజారు ౨ తారీకు సన్ ౧౩౪౮ ఫ. నుండి ఆరంభమగును. వీరిస్థానమున అమీరలిఖాన్ సా॥ దువ్వంతాలుకుదారు [నిర్మల్] గారు పనిచేయగలరు.

యమీనుద్దౌలా ప్రిన్సుసాహెబ ఈరాసుగారికిజీతము

ప్రభువుగారి ఉచితమైన ఏర్పాటు

ఈయనకు మ. ఘ. వ. ప్రభువుగారు నెలకు నూరురూపాయిల కల్దారు జీతము ఉచితముగా నిర్ణయించిరి' పేరునుబట్టి చూచినచో వీరు పరిషియాదేశస్థులు.'

సీనియర్ హాలో ఆటలు

ఈ ఆటలు సికింద్రాబాదులో ౨ ఆజారునాడు చాల ఉత్సాహప్రదముగా జరిగినవి

ప్రభుదర్శనము పొందుట

డాక్టరు సయ్యదు పజ్లానుసా॥ గారికి మ. ఘ. వ. ప్రభువుగారు దర్శన మొసగిరి.

అదాలతుల పెద్ద ఇనస్పెక్టర్లు

వీరుఔరంగాబాదులోని అదాలతులను పరిశీలించుటకై వెళ్లియుండిరికదా వారు౩౦ఆబానాడు యచ్చటినుండి మరలిరి.

మహమ్మదీయ ఐక్యాభివృద్ధి సంఘసభ

ఈసభ నగరమున ౧౫ఆబానాడు జరిగినది మతవిషయములును, తదభివృద్ధివిషయమునను మహోపన్యాసములు జరిగినవి.

జూదమాడుచోట వద్దనిపికెటింగు

నగరములోపల ,,శెరటిషో 'అనునది ఆరంభమైనది అచ్చటికిప్రతిదినము వందలకొలది యువకులు వెళ్లి వీరత్యార్జితమైనద్రవ్యమును జూదమునందు పాడుచేయుచున్నందున ౪ ఆజారునుండికొందరు ఉత్సాహవంతులగు యువకులుపికెటింగు ఆరంభించినారు' ,,పికెటింగుఅనగా బలిమాలిదుష్కార్యములజేయువారిని అపనులనుండి మరలించుట.

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయము

కాలేజులు దాదాపుఅన్నియును క్రొత్తమందిరములందు ౭ ఆజారునుండి పనిచేయుచున్నవి ఇంజనీరింగుకాలేజి ౨౦ ఆజారువరకుమర గలదు. విద్యార్థుల వసతిగృహములు హిందువులకొరకును మహమ్మదీయులకొరకును తెరువబడినవి. నవాబ్ హైదర్ నవాజ్ జంగు బహద్దురుగారును, మేకన్జిగారును వచ్చి చూచిపోయిరి.

జన్మదినోత్సవము

౫ఆజారునాడు మ ఘ.వ. ప్రభువుగారి జన్మదినోత్సవ సంబంధమగుఅలంకరణములు పలుతావులజరిగినవి. సర్ఫేఖాసు సేనావిన్యాసముజరిగినది, ప్రత్యేకముగు కార్యక్రమమునను సరించి, సర్వసేనాధిపులగు యువరాజుగారు ఉత్సవములలో పాల్గొనిరి. బాలురసేనలు దివ్యము గాపనిచేసెను. విందులుజరిగినవి.

మేకన్జిగారి ప్రయాణము

ఆగ్రావిశ్వవిద్యాలయ పట్టభద్రులకాన్వొకేషనుసభలో ముఖ్యోపన్యాసము నొసగుటకు మేకన్జిగారు ఆహ్వానింపబడినారు వీరుమనఉస్మానియావిశ్వవిద్యాలయమునకు ఉపకులపతులుఅనుసంగతి చదువరు లెరుగుదురు.

సహస్రావధానము

హైదరాబాదు; ౧౦-౧౦-౧౯౩౮:—

నైజాంకాలేజి ఆంధ్రసాహిత్య సమితిపక్షమున నిన్న సాయంకాలము (౫ అక్టోబరు మంగళవారం సాయంత్రం ౪ గంటలు ౬ గంటలవఱకు) ప్రొఫెసర్ జంధ్యాల సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు తమసహస్రావధాన కౌశలమును ప్రదర్శించిరి. ప్రొఫెసర్ శ్రీయుతు హనుమంతరావుగారు రధ్యక్షతవహించి తము నలంకరించిరి సభికులలో ముఖ్యులు ఉస్మానియాయూనివర్సిటి ప్రొఫెసర్ రణశోభ్ వీరభద్రుడుగారును, నిజాంకాలేజి ప్రొఫెసర్లు డాక్టరుజయంత కామేశ్వరరావుగారు వగైరాలు, రాజాపింగలి కోదండరామారెడ్డిగారు.

సరిగ వేయికార్డులమీద వేయివిషయములు వ్రాయబడియుండెను. ౫౦౦ రంగులబొమ్మలు, రెండువందలు సంఖ్యాసంబద్ధములు, రెండువందలు కావ్యవిషయములు సమస్యలు సామెతలు సప్తవర్ణములు (రంగులు)గల కొన్ని కార్డులుకొన్ని, ఇట్టి వేయువిషయములు జ్ఞాపకముంచుకొని కార్డుసంఖ్య చెప్పినవెంటనే విషయము చెప్పుచు తమ యద్భుత మేధాశక్తిని ప్రదర్శించిరి. సభికులు పరమానందభరితులైరి, ఒక బంగారుపతకము సమితివారు శాస్త్రిగారికి బహుమానము గావించిరి. కృతజ్ఞతావందనములతో సభముగింపబడెను.

ఇట్లు
యస్ విశ్వనాథశాస్త్రి,
అధ్యక్షుడు.

రేడియో ప్రదర్శనము

౧ఆజారునాడు ఈయంత్రములు మూసీనది తోటలందును, జాగీర్దారుకాలేజి, వివేకవర్ధిని పాఠశాలయందును మరిపలుతావులందును పెట్టబడెను వేలకొలదిజనులు గుమిగూడి విని ఆనందించిరి.

ఫుట్ బాల్ తుది మ్యాచ్

నవాబుసాలార్ జంగ్ బహద్దురుగారి యాజమాన్యమున ౨ఆజారుసాయంత్రము నిపోటీఆట జరిగినది.

సికిందరాబాదు ప్లేగు హడావుడి

(ఒక విలేఖరి)

౧-౧౦-౧౯౩౮ నాడు బొలారంలో పి ఆర్ త్యాగరాజుగారు మరణించిరి వీరుహైదరాబాదులోని బ్యాంకరు అగు రఘునాథ్ మల్ గారి బ్యాంకులో సీనియరు అకౌంటెంటుగా పనిచేయుచుండిరి వారినయస్సు ౪౦యేండ్లు, గతివారము వరకువారు ఆరోగ్యముగా పోయిగానుండిరి ౫ రోజుల క్రిందమాత్రమే వారికికొంచెము బాగుండలేదట ౪ రోజులు వారికి జెంపిరేచిరు హెచ్చినెమోనియాఏర్పడి గుడకు మరణించిరి. వారుచాలా నమ్మకస్థులుగ నుండిరి, అభివృద్ధిచెందుచున్న బ్యాంకుకు వారివల యెంతో ప్రయోజనమున్నది.

హైదరాబాదు తోటపనుల కోళ్ల ప్రదర్శనము

ఈప్రదర్శనము గతసంవత్సరము జనవరి మొదటివారములోజరిగెను యీసారిప్రదర్శనము సరిగా ఏతేదినాడు జరుగునది ౩నెలలు ముందుగా తెలిపినచో పోటీదారులకు అనుకూలముగనుండగలదు యీలోగా వారుకూరగాయలను,పండ్లను, పూలను, సరిగా పోషించుటకును,యింటిపక్షులను పెంచుటకును అవకాశముండును. అధికారులు దయయుంచి ఈ విషయము సరియైనతేదిని ముందుగా తెల్పగలరని నమ్ముచున్నాము.

సికింద్రాబాదు ఆరోగ్య శిబిరములు

జనులలో అనేకులు భయపడుచున్నను ప్లేగు తగ్గుచున్నట్లుగానరాదు. పశ్చిమపు పెరేడు ఆరోగ్యశిబిరము నిండినది మారేడుపల్లి శిబిరము త్వరగానిండుచున్నది ఈ రెండవదానిలో నూర్లకొలది గుడిసెలున్నవి. ఇంకనుఅనేకములు కట్టబడుచున్నవి కంటోన్మెంటు అధికారుల పక్షమున కె. తాతాచారిగారు అందరికి భూములను పరచిపెట్టుచున్నారు. భయపడుచున్న జనులకు అనేక సౌకర్యములను చేయుటకై తాతాచారి యార్, బి. ఏ. బి. యల్ గారు రాత్రియనక పగలనక పనిజేయుచున్నారు క్యాంపులు పరిశుభ్రముగానున్నవి. కొఱవ యేమిగానిరాదు. ఆచారిగారు సీనియరు ప్లీడరుగానుండి చాలించుకొనుచున్నారు. వారు బీదలకు ప్రశంసనీయమైన సేవజేసినారు.

రాకపోకలు

కర్నులు క్రొంచుగారి దొరా

వీరు సతీసుతసహితముగా ఔరంగాబాదు వెళ్లియుండిరి. ఎలోరా, అజంటాగుహాలన్నుచూచి ౧ఆజారునాడు తిరిగి స్వస్థానము హైదరాబాదువచ్చిరి.

ప్రభువుగారి మనుమనికి 'ఆనరరీ కర్నలు' బిరుదు

మ. ఘ. వ. ప్రభువుగారి ఫర్మాను

౨ అజారు ౧౩౪౩ ఫ,

ఈఫర్మానువలన ప్రభువుగారు తమమనుమని పుట్టినది నపు పండుగసందర్భమున దీవించుచు ,ఆనరరీ కర్నల్'' బిరుదు అనుగ్రహించిరి

పురపాలక సంఘపు ఎన్నికల పోలింగు స్థలములు

౧౬ అజారునాడు ఈ ఎన్నికలకొరకు అయా హల్కాలకొరకు అయా ప్రత్యేకప్రదేశములు పోలింగు స్టేషన్లు (వోటుస్థలములు)గా నిర్ణయింపబడినవి,

౧	అందరూను హల్కా	1	పురపాలకసంఘ కార్యాలయము
౨		11	రాజారఘూత్తమరావుగారి బంగ్లా
౩,		111	ఖురీదుజా సాయగాదేవుడి
౪,		IV	జమేదారుఅబ్దుల్ జబ్బార్ బంగ్లా
౫	చేరూను	1	నవాబ్ అష్రఫ్ నవాజ్ జంగు బంగ్లా మలకుపేట
౬,	,,	11	రామచంద్రరావు సిరస్తదారి యిల్లు
౭,	,	111	చందూలాలు బాలాదరీ
౮,	హల్కా [అలీఫ్]		బాగలింగంపల్లి ఖుర్షీదుజా దివాన
౯,	,, [బే]		నిజాంకాలేజి
౧౦	[జీం]		కమాలయార్ జంగుదేవిడి శేగంబజారు
౧౧	(హల్కా) [దాల్]		హసన్ బిన్ మొహసన్ బంగ్లా సీతారాంపేట
౧౨	[హే]		సహాయి అమీన్ కచ్చేరి
౧౩	[దాల్]		బాగఅమ్మా, పురోద్యానము టెలిఫోనుబంగ్లా

తోట,కోళ్ల ప్రదర్శనము

వ్యవసాయ శాఖాధ్యక్ష కార్యస్థానమునుండి యిట్లు ప్రకటింపబడుచున్నది —

గడచిన సంవత్సరమువలె ఈయేడుకూడా పురోద్యానవనము (బాగఅం) లో తోటపని మరియు కోళ్లప్రదర్శనము (నుమాయిషు) జనవరి రెండవవారము (ఇస్ఫందారు నెల ౧౩౪౪ ఫ) లో కాగలదు. సరియైనతారీఖు తర్వాత ప్రకటింపబడును

బల్దాపోలీసునౌకర్లకు క్రొత్తఫర్నిచరు

బల్దాకొత్వాలుగారు తమక్రింది యుద్యోగస్థులకు క్రొత్తఫర్నిచరు చేయించి ప్రభువుగారి జన్మోత్సవదినము ౫ అజారునుండి పంపుచున్నారు

రైల్వేబస్సుల సౌకర్యములు

ప్రభుత్వమువారి ప్రకటన

సర్కారు మోటారు బస్సులవిషయములో సర్కారువారికివచ్చిన ఫిర్యాదులనుబట్టి వారు ఆలోచించిన మీదట, వారు ఈక్రింది ప్రకటనము చేసినారు —

౧ సీజను టికెట్లు సవిస్తరముగ కొన్నికష్టములు ఆలోచించు చున్నాము

౨ ఒకఅణా కిరాయ నగరములోని ఒక్కప్రాంతము నుండి యింకొక్కప్రాంతమువరకు దూరమును లెక్కచేయక ౧అణాలో తీసికొనిపోవు ఏర్పాట్లునుచుట ఇప్పుడే అనుకూలముగనట్లులేదు ఆయనను ముందుకై ఆలోచించగలము

౩ ప్రయాణికుల ఒత్తిడి ప్రొద్దటవేళ్ల సాయంత్రము వేళ్ల ప్రయాణికుల ఒత్తిడి ఎక్కువగానుండు కనుక కొందరు బస్సువడిమి మార్గములో నిలువుండ నిచ్చుటమంచిదని సూచించబడెను. కానిదీనిలో చాలకష్టములు కలుగగలవు కనుక బహుశః ఈవిషయమున సెలవియ్యబడెను.

౪, ఉదయ సాయంత్రములందు బస్సులసంఖ్య ఎక్కువచేయబడును వీలయినగా అవేళలలో ప్రయాణికులకెక్కువగానుండురు

పత్రికలవెలిఅసత్యము

ప్రభుత్వ వార్తాలయము నుండి ఈక్రింది ప్రకటన చేయబడినది —

మ ఘ. వ. నిజాంప్రభుత్వమువారు ఈమధ్యకొన్ని భారతీయవార్తాపత్రికలను నిజాంరాష్ట్రములోనికి రాకుండనిషేధించిరని పత్రికలలో ప్రకటింపబడిన వార్తనిరాధారము

దొంగతనముగా సారాయిచేయుట

అత్రాపుబల్దాజిల్లా జంగంపేటగ్రామములో కే.కే.రావు శివయ్య, మరియు కే కే రావు రామస్వామిఅనువారు ఈనేరమునపట్టుబడిరి. ఒక్కొక్కరికి ఒకనెలఖైదు మూయరూపాయలజుర్మానా శిక్షవిధింపబడినది

ఔరంగాబాదు కాలేజి భవనము

౩ నెల అరంభమునవిచ్చట యుత్సవము వైభవముగా జరుపబడనున్నది అసందర్భమున ,,హాలీ''క్రికెట్ దినము అగుపబడునట' యత్నదీపముల ద్వారా ఉపన్యాసములు జరుగును

హచ్చిన్సున్ రికార్డుల క్రొత్త విడుదల

వెలువడినది! వెలువడినది!!

అపూర్వగాయక గాయనీమణులచే పాడబడినరికార్డు చేయబడినది.

శ్రీ కృష్ణ లీల

అను నాటకము తెనుగున ఆరురికార్డులలో తీయబడి,

అంధ్రుల గాన కళావైభవము బహిర్గతము నరించుటకు వెలువడినది.
ఇట్టి గాన, భావసంపదచే నలరారెడు రికార్డులసెట్టు తెలుగులో
యింతవరకు వచ్చియుండలేదని ఘంటాపదముగా
చెప్పగలము. అలసించిన ఆశాభంగము.

ఆరు రికార్డులు

పన్నెండు భాగములు

యీపై రికార్డులు ,నాటుపుట్ట' యీక్రింది డీలర్లదగ్గరదొరకును

నంబూరి నాగేంద్రరావు. గ్రామఫోను వర్తకులు, సికింద్రాబాదు.

తతిమా "హచ్చిన్సు" డీలర్లు అందరి దగ్గరను దొరకును

హచ్చిన్సు అండ్ కో, రికార్డింగు శాఖ

మౌంటు రోడ్డు, మదరాసు.

మురుగుకాల్వల శాఖ

౧౩౪౭ ఫ॥ నివేదిక

మాకు ప్రభుత్వ వార్తాలయము వారినుండి ఈ మురుగుకాల్వలశాఖకు సంబంధించిన ౧౩౪౭ వ ఫ॥ నివేదికకై ప్రభుత్వము వారిచ్చిన ఈ క్రింది విమర్శాభిప్రాయము చేరినది.—

నివేదనసంవత్సరములో ఆహసనుతీ జామిన్ గారు ౧౩ ఫవార్దినుండి ౨౯ బహ్మన్ ౧౩౪౭ ఫ॥ వరకు సెలవు గైకొనియుండిరి వారిస్థానమున గూలాం మహమ్మద్ ఖాన్ మురుగునీటి కాల్వలశాఖయొక్క యగ్జిక్యూటివు యింజనీరు గారు తనపనులతోబాటు ఆశాఖయొక్క "చీఫ్ యింజనీరు మరియు కార్యదర్శి" పదవికి సంబంధించినపనులనుగూడ జరిపించుచుండిరి.

నివేదనసంవత్సరములో రూ ౧౧,౭౭,౮౦౭ ల సిమెంటున్ను, రూ ౫౦౪౭-౪-౦ ల ఉక్కుయినుప సామానులు కొనబడినట్లు నివేదికవల్లనే తెలియుచున్నది ౧౩౦౩.౫౦ సిమెంటు పెంకులును, ౪ అడుగులు మొదలుకొని ౨ సెంటీమీటర్లు ప్రొడవుగల ౧౪౧౩ సిమెంటుకాంక్రీటు పైపులును మురుగునీటి పారుదల కాల్వల శాఖకు సంబంధించిన సొంతపనిశాఖలో తయారుచేయబడినవి. మురుగునీటిని పట్టణముల వెలుపలికి పంపుటకుఏర్పాటుల విషయమున క్రొత్తగా కొంత పనిచేయబడినట్లు నివేదికలో తెలుపబడినది సెంబర్లు ౨—౩—౬—౯—౧౦—౧౨—౧౫ గల జిల్లాలో ౧౫౧౨౩౦-౨ అడుగులపొడవుగల మురుగునీటికాల్వలును, ౭౯౫ మనుష్యులు దూరిపోవుటకువీలగు రంధ్రములును కట్టింపబడెను ౪—౫—౬—౧౧—౧౨—౧౫ నెంబరుజిల్లాలలో ౨౦ పాయిఖానాలతోట్లు మొదలగునవి కట్టబడెను వాటిలో ౧౪ పురపాలక సంఘము వారికప్పగించబడెను ఇంకను ౧౨ పాయిఖానాలు కట్టింపబడుచున్నవి నివేదనవత్సరములో ౫—౬ నెంబరుజిల్లాలలో పనిప్రారంభింపబడెను.

యక్స్పరిమెంటల్ అగ్రికల్చరల్ ఫారము వ్యవసాయవిషయములను పరిశోధనచేయుటకై చిన్నపాలమన్నమాట వ్యవసాయవిషయ పరీక్షణ స్థలమనవచ్చును—దీనిలో చేయుచుండిన పనులనుగూడ నివేదికవలన తెలియుచున్నది దానివలన మొదటగా మొదట పెట్టబడిన ఖర్చుపోను మొత్తము రూ ౨౭౨-౧౩-౮ లు లాభము వచ్చెను సేద్యము చేయబడుటకై దివాన్ ప్రాంతమునకు చేయబడిన భూమినుండి మురుగుదున్నటువలన ౧౪౯౮ ఎకరములకు నీరుకట్టబడెను దానివలన ప్రభుత్వము వారికి రూ ౧౭౦౫౯-౩-౭ లు ఆదాయము లభించెను ౧౪౪౦ వ ఫసలితో పోల్చిచూచినచో, నీరుకట్టబడిన భూములనుండి ఆదాయము ౭౦౦౦ లు హెచ్చినట్లు నివేదిక తెల్పుచున్నది. ఇదిత్ప్తికరము నీటికాలువలయేర్పాటు రాబోవు ఆయేండ్లలో ఇంకను యెక్కువ చేయబడును కాబట్టి, సర్. యం. విశ్వేశ్వరయ్యగారి సలహాప్రకారము ఇదలాబాదు చెరువునకు మందుభూములను దివానియిలాకాను మార్పుటకై భూమ్యాదాయశాఖవారికి సూచనలు చేయబడినవి, ఇట్లు మార్పినచో సేద్యముచేయబడు భూమిని ౩౦౦౦ ఎకరములవరకు హెచ్చించవచ్చును

నివేదనవత్సరములో రూ ౧౨౫౧౨-౫-౬ లు నీటికాల్వలనేర్పరచుటకై ఖర్చుచేయబడెను. రూ౧౭౧౬౭-౩-౮ లు ఉద్యోగులకైఖర్చుచేయబడును ఉద్యోగులకుగాను ఖర్చుపెట్టబడినది మొత్తముఖర్చులో వేయిలో ౧౦౫.౧౦౦౦కి ౧౨౦ వరకు ఖర్చుపెట్టుటకు ప్రభుత్వమువారు అనుమతించిన దానికంటె తక్కువఖర్చు చేయబడుటవలన ప్రస్తుతచీఫ్ యింజనీరు వకార్యదర్శిగారును, వారిక్రింది యుద్యోగులును కలసి నీటికాలువలకుసంబంధించినశాఖను గొప్పనేర్పుతో తక్కువఖర్చుతో నిర్వహించుచున్నట్లు స్పష్టమగుచున్నది ఇందుకు ప్రభుత్వమువారు సంతోషించుచున్నారు.

ప్రభువరేణ్యుని జూబిలీగీతము

రాబోవుజూబిలీ సందర్భమునుగూర్చి మ ఘ వ ప్రభువుగారు ఫారసీభాషలో ౧౪ చరణములుగల యొకగీతము రచించి ప్రకటించుటకు జరీదా జమాలీ జరీదాలో (౧౫-౧-౪౪) ప్రకటింపనాజ్ఞాపించిరి. ఇందుప్రభువుగారివిధముగా ఉపోద్ఘాతము వ్రాసిరి

నాయిరువదియైదు వత్సరముల రజతోత్సవము ౧౩౫౫ సంవత్సరపు చివరన జరుగనున్నది కనుక ఈసందర్భమును గూర్చినగీతము ఈ క్రింద వ్రాయబడినది నాయభిప్రాయము న, నిది భావౌన్నత్యమునుబట్టి "దక్కనుగీతము" నకు ఏమాత్రము తగ్గినదికాదు దానితో సమానమైనది. లేక ఇట్లనుకొనుటమంచిది. ఏమనగా ఇవిరెండును ఏకోదరులగు సోదరులు ఇద్దరు అక్కచెల్లెండ్రు కనుకనే దీనికి "జూబిలీగీతము" అని నామకరణము చేయబడినది. దీనికి చారిత్రకమగు గౌరవము కలిగియున్నది

౧. రజబ్ ౧౩౫౩ హి. బుధవారము.

మ. ఘ. వ. నిజాము ప్రభువుగారి జన్మోత్సవము

విందు

౫ బహమను వాడు సాయంత్రము ఇదర్ కోట గోవిందు వైభవముగా జరిగినది అనువందలమంది అతిథులుండిరి ప్రదేశమంతయు మనోహరముగా అలంకరింపబడెను ౭౪ గంటలనుండి కానుకలు (నజర్లు) యిచ్చుట ఆరంభమై ౯ గంటలవరకు జరుగుచుండెను. మొట్టమొదటికానుక ప్రధానమంత్రిగారిచ్చిరి తరువాత ఇతరమంత్రులు అధికారులు కానుకలర్పించిరి.

౯ గంటలకువిందు భోజనములారంభమయ్యెను, ప్రభువుగారికిరెండు వైపులను, పెండ్లికూతుండ్రగు రాకుమార్తెలు, యువరాజుగారుండిరి అచ్చట నేయితరరాజకుమారులు ఆసీనులైయుండిరి మిగిలినగొప్పవారు అధికారులు డేరాలలో నుండిరి.

సర్ఫేఖాసు పెరేడు

మలకపేటలో సర్ఫేఖాసు కాల్బలముల సేనావిన్యాసము జరిగినది, అతిథులుగూర్చుండుటకై డేరాలు ఏర్పాటుచేయబడియుండెను మధ్యనాము యీవాలో సర్వసేనాధిపతియగు యువరాజుగారు ఆసీనులైయుండిరి ప్రదేశమంతయు చిత్రవర్ణశాఖతములగు తోరణములతోను జెండాలతోనుఅలంకరింపబడియెను

సర్వసేనాధిపతి

పిమ్మట గుర్రముపైన సేనలవన్నిటినిపరిశీలించిరి తరువాతవారు "అసఫీజెండా" సమీపమునవిలిచియుండిరి కార్యక్రమము ప్రకారము ప్రదర్శనములారంభమైనవి, "త్రిచియర్సు" (మూడుమారులు కరతాళధ్వనులు) జరిగినపిమ్మట సర్వసేనాధిపతిగారు ప్రభువుగారికి సవినయముగ అభివందనములదెల్పిరి బాలురసేనమనోహర కంఠధ్వనితో "దేవుడుచిరకాలము ఈరాజ్యమునుకాంచు గాక" యని పాటపాడిరి,

తర్వాత సర్వసేనాధిపతిగారు పుష్పమాలాలంకృతులు గావించబడిరి. ఈసందర్భములో అధికారులు నేకులు అహ్వానింపబడియుండిరి

కొత్వాలిబల్దా సేనావిన్యాసము

ఈ కార్యక్రమముకూడ పేట్లబూర్జ్ "మైదానమునం జరిగెను ప్రభువుగారికి ఆయురారోగ్యైశ్వర్యములు కలుగుటకై ప్రార్థనలుసల్పిరి "త్రిచియర్సు" తరువాత పెఫ్టెంటు కర్నలుఅమీరుసుల్తానుగారు అసఫ్ ధ్వజమువైపువెళ్లిరి అచ్చటవున ప్రధానమంత్రిగారుండిరి సలామి తరువాత ప్రధానమంత్రిగారు పోలీసుసేనలకార్యములను ప్రశంసించిరి తరువాత అల్పాహారములతో సమాప్తమైనది

పురోద్యానపు మసీదు

ప్రభువుగారిచ్చటికి దయచేసినమాజుచేసిరి తరువాత ఫతేమైదానములోనికేగిరి.

సేనావిన్యాసము

ఫతేమైదానులోజరిగిన సేనావిన్యాసమును గుంపులు గుంపులుగా జనులుచూడవచ్చిరి (ప్రేక్షకులసంఖ్య ౫౦ వేల బని చెప్పవచ్చును ఉదయము ౯ గంటలకే ప్రభువుగారిచ్చటికి దయచేసిరి సర్వసేనాధిపతిగారు ప్రభువుగారి నభివందించిరి. "త్రిచియర్సు" సత్కారములుజరిగెను, వివిధసేనావారములు తమబలములజూపిరి, సైనికాధికారులందరు "అసఫ్ ధ్వజము"క వచ్చి బారులుతీర్చినిలచిరి, సర్వసేనాధిపతిగారు ప్రభువుగారికి సైన్యములతరపున సన్మానపత్రమర్పించిరి. దీనిలో సేవలచేసిన యభివృద్ధి వివరించి చివరకు ప్రభువుగారి ఆయురారోగ్యైశ్వర్యములకై ప్రార్థనసల్పిరి తరువాత ప్రభువుగారుతమసంతోషమును తెలుపుచు ప్రసంగించిరి ఈ మహోత్సవము చాలఆనందప్రదముగ సమాప్తియయ్యెను.

ఆదిహిందూబాలురకు మిఠాయి

ప్రభుపౌత్రవర్షవర్ధంతి

౧ అజార్ సజ్ ౧౩౪౪ ఫ శనివారమువాడు చిరంజీవులైన వాలాశాన్ నవాబ్ ముకర్రంజాబహాదర్ గారి వర్షవర్ధంతి (సాల్గిరాముబారక్) మహోత్సవసందర్భమున రాజా హాదుర్ వెంకటరామారెడ్డి (క్వార్వల్ కొత్వాల్) స్పెషల్ ఆఫీసర్ సర్ఫేఖాస్ ముబారక్ గారితరపున సత్యనారాయణసింగ్ భాగ్ ముకర్రంజాకన్ పెకనర్) హాసేనిలంగారిచే ఆదిహిందూబీదబాలురకు పంచుచేయబడిన ౪౦౦ మిఠాయి పొట్లములు వందనశతంబులతో పంపుకానబడినవి, వీరుకర పుమండి (శ్రీవారికి ధన్యవాదములు తెల్పించుచున్నారము

౧౨-౧౦-౩౪ } ఇట్లుసంఘసేవకుడు
చాదర్ఘాటు } జీ ఆర్. సేవకదాసు

చక్రహరినర్సరాజుగారిని కొట్టిననేరము

గౌరవసెషన్సు జడ్జిగారితీర్పు

చక్రహరినర్సరాజుగారిని కొట్టిచంపవలెననిప్రయత్నించిరను నేరమునకై పోలీసువారుబాలీగాడిని శేకగాడిని జటప్రోలు జిల్లాన్యాయాధిపతిగారివద్దచాలాన్ చేసిరి ఆకేసు అక్కడినుండి సెషన్సుజడ్జిమొదటగారి వద్దకుమార్చబడి గౌరవన్యాయాధిపతులైన పింగిలి వెంకటరామారెడ్డిగారి ఇజలాసులో విచారింపబడి ౪ బహమను సజ్ ౧౩౪౪ ఫస్లీవాడు బాలీగానికి ౭ సం॥ శేకగానికి ౪ సంవత్సరములు జైలుకఠినశిక్ష విధింపబడెను.

రాత్రినేరములను తగ్గించుటకు క్రొత్త యేర్పాట్లు

నగరమునందు రాత్రివేళయందుజరుగు నేరము లింకను తగ్గించుచేతను, ప్రస్తుతమందువిధానము చాలనట్లుండుటచేతను ప్రస్తుతము కొత్వాలుగనున్న రహమతుయార్జంగు గారిచే క్రొత్తగ కొన్నిఏర్పాటులుచేయబడినవి.

పోలీసుఉద్యోగులందరికిని ప్రోత్సాహముగలుగజేయుటకు వివిధపువిన్నాణములకమీద యివ్వబడునని తెలియుచున్నది

శరత్ చంద్రబోసుకు 3రోజులవిడుదల-మరలజైలు

తండ్రియగు జానకీనాథ బోసుగారు బ్రాంకోన్యూమోనియాచె బాధపడుచుండుట వలన, తండ్రిని చూచివచ్చుటకై యిన్సియాంగులో విడెన్యూగానున్న శరచ్చంద్ర బోసుగారిల 3 రోజులు మాత్రమే ప్రభుత్వమువారు విడుదలచేసిరి. వారు డార్జిలింగు మెయిలులో అక్టోబరు 3 ఉదయము కలకత్తాకు వచ్చిరి జానకీనాథ బోసుగారు కలకత్తాలో నున్నారు వీరికి చిప్పెక్కువగ నుండుటవలన కటక్ నుండి యిచ్చటకు కొనిరాబడిరి శరత్ చంద్రబోసుగారిని బయటివారితో మాట్లాడనిచ్చుటలేదు వీరిని మరల కుర్సియాంగు కొనిపోవుదురు. వారితండ్రికి మొదటికంటె కొంచెము నిమ్మళముగా నున్నను వారిస్థితి యింకను ఆదుర్దా కలిగించుచునేయున్నది.

గోలకొండ పత్రిక

శ్రీభావనామ సం॥ ఆశ్వయుజ శు॥ 3

గురువారము

మ. ఘ. వ. ప్రభువుగారు

నిన్న మ. ఘ. వ. ప్రభువుగారి ర౯వ జన్మదినోత్సవము మహావైభవముతో జరిగినది. ఫతేమైదానమునందు అసఫ్‌జాహీ సేనలచే సమర్పించబడిన వందనములను ప్రభువుగారు గైకొనిరి నగరపోలీసువారిచే యొసగబడిన వందనములను ప్రభువరేణ్యుని తరఫున ప్రధానామాత్యులగు మహారాజా సర్ కిషన్‌ప్రసాద్ బహద్దర్ గారు స్వీకరించిరి. జిల్లాలలో గూడ ఈ మహోత్సవము ప్రజలకు సంతోషప్రదమైనట్లు క్రమముగ వార్తలు రాగలవు

ప్రభువరేణ్యుని జన్మదిన సమయమున సంప్రదాయసిద్ధమైన వట్టి బాహ్యాడంబరములచే కలుగునంతమాత్రమే గాక నిజమైనసంతోషమును ప్రజలకుయిచ్చుటకు గతసంవత్సరములో వలెనే ఈసంవత్సరములోను రెండుమూడు విశేషములు జన్మోత్సవమునకుముందు జరిగినవి గలవు.

ఒకటి మతములవిషయమున ప్రభు వరేణ్యుని ఫర్మాను. మఱియొకసారి ప్రభువరేణ్యుడు తమదృష్టిలో ఈరాష్ట్రమందలి అన్ని మతములును సమానమేననియు, మతవిషయములందు 'యిట్లుకాదు, యిట్లు' అని ఉపదేశించుటవరకే గాని, 'యిట్లేచేయవలెను' అని నిర్బంధముచేయుట సాధారణముగ తమపద్ధతిగాదనియు స్పష్టము జేసిరి. మతవిషయము లందు ప్రభుత్వము వారనవసరముగ జోక్యముకల్పించుకొనుటతగదని ప్రజల యభిప్రాయము గనుక ప్రభువుగారి ఈ ఫర్మాను ప్రజలకు ఒకగొప్ప సంతోష విషయము.

మఱియొక విశేషమేమన, తృతీయాంధ్ర మహాసభ జరుపుకొనుటకు అనుమతి లభించుట. ఇదిముఖ్యముగ ఆంధ్రులను మ. ఘ. వ. నిజాం గారి పాలనమువల్ల కృతజ్ఞతాబద్ధులను జేయుచున్నది. తృతీయాంధ్ర మహాసభ జరుపుటకు ఏర్పాట్లనుచేయు సంతోషములోనుండు ఆంధ్రుల కిప్పుడు ప్రభువుగారి జన్మదినోత్సవ సంప్రాప్తి ఆసంతోషము నినుమడింపజేయుచున్నది.

మూడవవిశేషము కొంత అసంతృప్తి జెందిన ఒకమతమువారికి తృప్తికలిగించుట. ఆర్యసమాజీయులు తమమతప్రచారమునకు ఆటంకములున్నవేమోయని సంశయించుచు భయపడుచుండ, మ. ఘ. వ. నిజాంప్రభుత్వము వారిఅట్టిసంశయమును నివారించుచు ఇతర మతస్థులకు లేని ఆటంకములు ఏవిగాని ఆర్యసమాజీయులను ప్రత్యేకముగ బాధించుటకై కల్పించబడలేదని ఒక ప్రకటనద్వారా స్పష్టముజేసిరి. ఇదియు సంతోషమైన విషయము.

ఇవిముఖ్యవిశేషములు, ఇంకను యితరములు ముల్కీగౌరవము నిల్పుట మొదలగునవి ఇటీవలనే ప్రభువరేణ్యుని అనుగ్రహముచే జరిగియున్నవి. ప్రభువుగారిమనుమని జననోత్సవానంద మనుభవించిన మఱునాడే ఆనందదాయకమైన ప్రభువుగారి ర౯వ జన్మదినోత్సవము సందర్భమున అసమాన రాజభక్తిపూరితులగు ఆంధ్రులందరితోపాటు మేమును ఈరాజ్యమునకు ఇతోధిక మహదైశ్వర్యమును ప్రజలకు సంతృప్తియు సమకూరుటద్వారా ప్రభువుగారికికూడ సత్యమైన సంతోషమును, చిరాయువును కలుగుటకై భగవంతుని ప్రార్థించుచున్నాము.

—

నిజమైనచో ఒక అవకాశము తప్పినది

నిన్నటిరోజు హైద్రాబాదు బులెటినుపత్రికలోని యొకవార్తయందు విద్యాశాఖాధ్యక్షులు ఎచ్. యస్ యల్ సి. పరీక్షకై విద్యార్థులను తయారుచేయు పాఠశాలలకు ఒక సర్క్యులరును పంపించినట్లును, అందులో ఇప్పుడున్నటులే ఇంగ్లీషుద్వారా విద్యనేర్పుపద్ధతియే ఉంచుట మంచిదా, లేక మాతృభాషలో విద్య నేర్పుట మంచిదా, మాతృభాషలో నైనచో ఏమాతృభాషలో అని ప్రధానోపాధ్యాయులకు ప్రశ్నలు వేయబడినట్లును ఉన్నది. అనేక పాఠశాలల నుండి మాతృభాషలలో నేర్పవలసిన విధమునకై తొందరపడవలసిన పనిలేదనియు, యిపుడుండు పద్ధతినే యుండనీయవచ్చుననియు జవాబులు వచ్చినవట.

ఈవార్త నిజమైనచో చిత్రము. మంచి అవకాశము జారవిడువబడినట్లే. అడిగినను పెట్టని ఈకాలములో, పెట్టువారే కావలెనాయని విచారించునప్పుడు 'ఎందుకులే' యని యెవరైనను ఉపేక్షింతురా? మాతృభాషయని సమాధానమీయబడినచో కష్టమేమి? తెలుగుప్రాంతములోనుండు పాఠశాలలలో తెలుగుద్వారాను, మహారాష్ట్రప్రాంతములోనుండు పాఠశాలలలో మహారాష్ట్రముద్వారాను విద్యనేర్పుటకష్టమా?

నిజముగా ఈవార్తయంతయు సత్యమైనచో, అడుగబడినవారి పొఱపాటే యనవలసి వచ్చును.

—

శ్రీనిజాముగారి సాల్గిరా
జులూసు ఖమ్మంమెట్టు

సభామంటపమున గావింపబడిన ప్రార్థన

—

(పంచరత్నములు)

సీ. శ్రీరమణీయమై శోభ మాళవమునదేశీయ
సంస్థానపతియౌ నైజాముప్రభువు
దక్కనుప్రజలకు ధర్మసంస్థాన
జనహితతండ్రి నైజాముప్రభువు
విశ్వవిద్యాలయ విజ్ఞానతేజస్సు
సర్వసంధాత నైజాముప్రభువు
ఐశ్వర్యాదులందు నైశ్వర్యఘనకీర్తి
సాధుశ్రేణుల నైజాముప్రభువు

గీ. అట్టి మీరు ఉస్మానలీఖాను ప్రభువు
జన్మదినసంబు ప్రజలకు సంతసంబు
వేలవేలేండ్లు వర్ధిల్లవిశ్వమయుని
ప్రార్థనంబుల సల్పుచు ప్రస్తుతముగ

సీ. రాజమాన్యలబ్ధీయ రాజకీయోద్యోగ
స్వపరిపాలనము సంస్థానమునకు
ముల్కీప్రముఖ్యుల ముఖముచే దేశీయ
శాంతిసమ్మతము సంస్థానమునకు
రైతులబ్ధులమాట రచ్చతృప్తిగలిసిస్తు
సందేశస్థాయి సంస్థానమునకు
ప్రభువుకవిత్వ సంప్రాప్తప్రబోధంబు
సర్వసమ్మతము సంస్థానమునకు

గీ. స్వర్గమునకన్న మిన్నభూ స్వర్గమనగ
హైదరాబాదు రాష్ట్రపఠంపగనగ
మీరు ఉస్మానలీఖాను గారికాలు
ధనముగాలిదు ఘనతనొందు ధర్మమూర్తి

సీ. రాజప్రతినిధి శ్రేష్ఠులు ప్రభువ్రాక
హైదరాబాదు సన్మానమును
ఆర్యసమాజ సంఘాభిమానులకొర్కు
నాదరప్రచుర సన్మానమును
ఆంధ్రమహాసభ కొంతలభించిన
హైందవాంధ్రుల సన్మానమును
దేశగౌరవదీక్ష దేశీయయుద్యోగి
నాదరించినది సన్మానమును

గీ. నేటిసత్సరమందెయౌ నేర్పుకాంతి
పాలనంబును ప్రభుకీర్తి ప్రజలెరుంగ
ఇంద్ర పరిపాలనంబవ లేదియొసాటి
సమ్మతింపరే ఇండియాపార్థముగ

సీ. ఖమ్మముసాల్గిరా గౌరవంబునుమూడు
వత్సరంబులనుండి వరుసతెలుప
ప్రభువులకృషియందు ప్రజలసంతోషంబు
ప్రభుభక్తి స్తుతులను వరుసతెలుప
రాజభక్తికితవ రాష్ట్రమెల్లెడలందు
స్మరణీయయుతమైన వరుసతెలుప
క్రమపద్ధతిపలాను గౌరవస్తోత్రంబు
ప్రభువుకర్పించెడు వరుసతెలుప

గీ. జన్మదినమైనసాల్గిరా సమయమందు
భక్తివిశ్వాసమొదవు ప్రపక్తి తెలుప
దేశమునకును రాష్ట్రసంతృప్తి, ప్రభువు
గౌరవంబులస్తుతిదెల్పు కొఱమిదియె

సీ. ఆచంద్రతారార్క మాయుష్యసత్కీర్తి
యైశ్వర్యసంపద లలరుగాక
పుత్రపౌత్రులవృద్ధి పూర్వపుణ్యఫలంబు
ద్విగుణీకృతంబుగ తెలియుగాక
లోకవిఖ్యాతి ముల్లోకపరిచితము
కలకాలమునయందు కలుగుగాక
పరమేశ్వరునికృప వంశాభివృద్ధియు
పరిపాలనంబును ప్రబలుగాక

గీ. మీరు ఉస్మానలీఖాను మేలుగోరి
దేవుడీయంగ ప్రార్థింతుదినదినంబు
దైవసుయైన నైజాముధర్మమహిమ
స్తుతిని గ్రామాధికారి ప్రస్తుతము సెంతు.
"మీరు ఉస్మానలీ బాదుషాకి జై"

ఖమ్మంమెట్టు
౫-౧౧-౮౮ ఫ

ఇట్లు
వనం వెంకటనరసింహారావు

—

దేవరకొండవార్తలు

—

మరమ్మతులు

—

సడకు రిపేరులు, సడకుప్రక్కన పొట్టానాలుకట్టుట మొదలగు పనులు ... దర్గాసమీపమున కోనేరు వాల్గుప్రక్కన ... కట్టడము మొదలైనపనులు అందాజా మూడువేల రూపాయలవి లోకల్సుండునుంచి జరుగుచున్నవి.

ఉరుసు

ఇచ్చట రెండుదర్గాలుకలవు పైనచెప్పినదికాక సలేమాన్ సాహెబ్‌దర్గా యొకటి యున్నది రెండుసంవత్సరములనుండి పెదటిదర్గా ఉరుసు మహావైభవముగా చేయుచున్నారు. దీనిలో హిందువులు మహమ్మదీయులు, మతభేదములేక సహాయము చేయుచున్నారు దీనివలన మనరాజ్యములో కలహిందూమహమ్మదీయైక్యత స్పష్టమగుచున్నది

కాలమానము

వర్షము చాలస్వల్పము. పునాసయించుమించుగా రెండిండ్లవంతు పండెగలను అముదపుచేన్లు యింతవరకు బాగుగనే యున్నవి ఇకముందు వర్షముపడినయెడల ఆర్థపంట వచ్చుఫలించును వర్షముకై నిరీక్షించుచున్నారు రైతులస్థితి చెడిపోయినది

సంత

ఇచ్చట ఆదివారమునాడు సంతజరుగుట ముప్పదిసంవత్సరములనుండియున్నది ఆనాడు కొత్వాలిపటేలు, నాకేదారు, మజ్కూరు. "ఫస్కీ" అనేపేరుతో ధాన్యములండిలకొక్కటికి సేరునుండి పావుసేరువరకును ఇవిగాక మిరపకాయలు, ఉల్లిగడ్డలు, చింతపండు మొదలగునవి బండికిరక్కెడుచొప్పునను వసూలుచేయు చెడ్డవాడుకగలదు. వసూలుచేయునప్పుడు జరుగుసంఘర్షణను చూచువారికిచాలబాధగానుండును ఆ ఆదివారమునాడు సంతకునిక మౌల్వీమహమ్మదు మొహియద్దీను సా॥ ముంతజము గారువచ్చి ఈ ఫస్కీపద్ధతినాపెదని టిట్టపరచి ఆపివేసిరి

ఇదిగాక మొండిఫక్కీలు వర్తకులను పీడించుచుండుట్టి ధాన్యము వసూలుచేసికొనుపద్ధతిని ఆనాటినుండి ఆపుచేసి దూరగ్రామములనుండివచ్చు వర్తకులకు ఎంతోసహాయముచేసిరి. ఆ

ప్రాదివ్వటమన్న శైత్యకాలతొందరగా లారిబట్టలుగాన్న సు శ్రీవారు శ్రీఘ్రముగా బాపిన మంరతుప్రాంతమున నివసించిరి.

మరియొక ఉపవాసము

ఆహింసాత్మకముగా సత్యాగ్రహము చేసెను కొందరు వర్తకులు బండ్లకై యుండిరి ఆదిదర్గాయి నాముస్థలమని, ఖాళీలనుండియు వారిని వెంటవెట్టుకొని బండ్లవాండ్లు మదుర్భావలాడి వారిఅన్నములేవన్నచల్లి, పలుప్రపన్న వనాలుచేయబోవుచుండగా ముంతజంసాబ్‌గారు వారిగట్టిని పట్టుకొని తాడేరాతు దఫా ౨౩౮ ప్రకారము చర్యజరుపుట కై ఏర్పాటుచేసిరి

డాక్టరు షికాయతు

వీరిమీద గ్రామస్తులుకొందరు షికాయతు బాజమ సాహెబ్‌ తహశీలుదారుగారికి చేసిరి మరియొకపక్షమువారు వీరుమహా మంచివారని సంఘవిజ్ఞాపనము గావించిరి కనుక దర్యాప్తుచేయుటకై హుకుమాయెనది. విచారణకర్తలు వలగొండ సివిలు సర్జను వారు మొదటి జట్టుతరఫున పద్మప్రసాదు వకీలు గారు హైదరాబాదునుండి వచ్చినారు కొంత విచారణ జరిగినది.

మున్నూరు కాపు సంఘాధ్యక్షునిపై ఫౌజ్దారీ అభియోగము

౨౫-౧-౨-౪౩ వ తేది రోజున ఫౌజుదారిబల్దయందు శ్రీయుతులు చిన్నముకుంద స్వామియను మున్నూరు కాపుసంఘమువ ప్ర మున్నూరు కాపుసంఘాధ్యక్షుడగు వేంకటగిరిగారిపైవను హై కోరము ఫౌజదారీనాజిం సాహెబు సప్తపరివార అభియోగ మునందు ఫరియాదును వినిపించిరి

వివరము యేమనగా నేరముమోపబడిన వీరు లాలుదర్వాజా నివాసులు అచటయున్న ఆరో సంవత్సరముల క్రిందట సగరులగు శ్రీయుత సురయపల్లి వేంకటస్వామి గారి పాత గృహము శిథిలమైయుండెనట పయి నేరస్థులు గృహసంబంధమయిన కొంతకలప సామానులను యాజమానికి తెలుపకయే స్వాధీనపరచుకొనిరట వాజిరుద్వారా వాలు బరాబరుచేయించి సాక్షులద్వారా నేరము రుజువయినందున నిందితులకు ఫర్దు వినిపించబడినదని తెలియుచున్నది ఇకముందు యేమి జరుగనున్నదో దయచేసి తెలుప

(స్థానిక వార్త)

గోలకొండ కవుల సంచిక

మాకు దొరకిన కవులలిస్టులో ౪౦౦మంది కవులున్నారు. అందు ౩౦౦ మాకు పంపినారు ఇంకను ౨౦౦ మంది పంపలేదు ఈ ౪౦౦ కాక యిప్పటి పరిస్థితులు చూడగా ఇంకను ౪౦౦ మంది హెచ్చుగా కవులు అజ్ఞాతవాసులుగా నున్నట్లున్నది. దినదినము క్రొత్త క్రొత్త నామములు మాకు తెలియ వచ్చుచున్నవి. వీలున్నంత వరకు ౪౦౦ మందికి అహ్వానములంపితిమి. కొందరి మహాశయులకు ౨--౩ సారులు వ్రాసితిమి వారు వ్రాయకపోయిరి. వారి యిష్టము. ముద్రణ ప్రారంభమైనది. ౨౦ పేజీలకుపైగా ముద్రణమైనది. కవుల ఆలస్యముచేత సంచిక దీపావళియనంతరము ౧౫ దినములకు వచ్చునట్లు తోచుచున్నది ఇంకను పంపనివారికిది ఆఖరు అవకాశము ఒకతట్టు ముద్రణ యగుచుండగా ఒకతట్టు కవులు ఈ ౧౫ దినములలో పంపినవారిని ముద్రింతుము. అటుపై పంపినవారికి ఇక యేమాత్రము సంచికలో తావుండదని మనవిచేయుచున్నాము.

కవులసంచికతోపాటు పూర్వకవుల వివరములు వ్రాయుటకై కోరియుంటిమి ప్రాచీనకవుల అముద్రితగ్రంథములు మన రాష్ట్రమున తండోపతండంబులుగానున్నవి కావున ఎవ్వరెవ్వరికా వివరములు తెలియునో వారు తప్పక వ్రాసిపంపుడని మనవి.

గో. ప. సం.

మంత్రిగారు సూచించిన ఉద్యోగిగతి

పురపాలకాధ్యక్షుడు నిరాకరించుట

జబ్బల్పూరు, అక్టోబరు ౬ —

స్థానిక స్వపరిపాలనామంత్రి గౌరవనీయులగు శ్రీ. యస్‌ నాయుడుగారు జబ్బల్పూరు పురపాలకవర్గమునకు నిదివరకు కార్యదర్శిగనుండిన చిరంజీలాల్‌ శర్మగారిని మరల వారి పదవిలో చేర్చుకొన వలెనని యుత్తరవుజేసియుండిరి ఆ యుత్తరువు డిప్యూటీకమిషనరు ద్వారా పురపాలకసంఘాధ్యక్షునకు బట్వాడాగాబడెను గౌ॥ నాయుడుగారికి ముందుండిన మంత్రిగారి ఉత్తరవుల ఈ మేరకు ఆపురపాలక సంఘాధ్యక్షుడు శర్మగారిని పదవినుండి తొలగించియుండిరి

ముందుండినమంత్రిగారి తీర్పును పునర్విచారించుటకు ప్రస్తుతమంత్రిగారికి గల అధికారమును ఆక్షేపించుచు పురపాలక సంఘాధ్యక్షుడగు మిశ్రాగారిట్లు డిప్యూటీకమిషనరునకు వ్రాసిరి. స్థానిక స్వపరిపాలనాశాఖ తాముచేసినతీర్పును పునర్విచారణజేయుటకు మధ్యపరగణాల పురపాలక చట్టములోని ఏభాగమందును అధికారము లేకుండుట అటుండ కార్యదర్శిపదవి ప్రస్తుతము ఖాళీగా లేదని తెలుపుటకు నామిక్కిలి చింతగానున్నది ఆపదవిఖాళీయైనప్పుడే శర్మగారిని మరలనియమింతుమాయను ప్రశ్న రాగలదు ”

ప్రస్తుతపుమంత్రిగారి యుత్తరవులు అధ్యక్షునికి నిన్ననే అందజేయ బడినవి. వెంటనే అధ్యక్షులు పైరీతిగా జవాబొసగిరి

పురపాలక సంఘాధ్యక్షుడు పట్టుదలకొండుటచేతను పరిస్థుతపు మంత్రియాజ్ఞల నుల్లంఘించు చున్నందులను విశాషముల కవకాశమున్నటులు పెద్దలును ఆతురతతో నెదురుచూచుచున్నారు.

వల్లభాయిగారికి మరల శస్త్రచికిత్స

కాంగ్రెసు మహాసభ జరిగినపిమ్మట వల్లభాయిగారికి మరల శస్త్రచికిత్స జరుగును తరువాత వల్లభాయిగారు అహమదాబాదులోనివసించు నిర్మాణవిధానమును కొనసాగించెదరు

హరిజనులకై కలకత్తాకార్పొరేషను యేర్పాటులు

కలకత్తా అక్టోబరు ౪ —

కలకత్తా కార్పొరేషన్‌ హరిజనులు తమకష్టనిష్ఠురము అను ప్రభుత్వమునకు నివేదించిరి ప్రభుత్వము హరిజనులనివేదిక ప్రతి నొకటి కార్పొరేషనుకుపంపగా కార్పొరేషన్‌ స్పెషల్‌ కమిటీని నియమించిరి బుూనిధినుండి ౫ సం॥వరకు ప్రతి సం॥౧కి రు ౩ లక్షలు హరిజనుల వసతిగృహముల నిమిత్తము వినియోగింపవచ్చునని కమిటీవారు శిఫార్సుచేసిరి.

దేవుడు వరమిచ్చినను పూజారి వరమీయడు

కొలంబో, అక్టోబరు౧ —

సింహళమున పరిశ్రమలయొక్క సాంకేతిక సలహాదారు నిర్ణయింపబడినఅనే మున్నది అందులకై కార్మిక, పారిశ్రామిక, వాణిజ్య కార్యనిర్వాహక సంఘమువారు డి టి సుహా, యం యస్‌ సి బెంగాలు, అనువారిని సిఫార్సుచేసెను పబ్లికు సర్వీసు కమిషనువారు యిందులకు వారలమోదముతోయింకను తెలుపకున్నారు మరియు శీఘ్రముగానే అట్టినియామకమునుగూర్చి పునర్విచారణ జరుగునని తలంపబడుచున్నది

దీనికొక కారణముగలదు ఉన్నతఅర్హతలుగలిగి యిండియాలోని ఒకసంస్థానములో గొప్ప యుద్యోగమునందున్న ఒక సింహళీయుని చూడకపోవుటయేగాక అతనికి పారిశ్రామిక రసాయన శాస్త్రమున పరిచయములేదను మిషపై పైకమిటీవారు అతనిఅర్జీని త్రోసిపుచ్చిరి అతడు కుమ్మరులందు మాత్రయే నిపుణుడని కమిటీవారు పొరపాటు బడిరి

౨౦గ సంబంధమైన మరియు, జనరల్‌ రసాయన శాస్త్రములను యీసింహళీయుడు బెంగుళూరునందలి సైన్సుయిండియన్‌ స్టిట్యూటు”లో ఆయిగుండు సంవత్సరములు అభ్యసించి ౧౯౨౦లో పట్టభద్రుడైయుండెను ౧౯౨౬సం॥లో విద్యార్థి ఉపకారవేతనము పొంది మద్రాసు కాస్త్రమున ఉన్నతవిద్య నభ్యసించుటకై విరోపాకు పోయి యుండెను

కరాచి రేవులో వర్తక యెగుమతి హెచ్చుట

కరాచి అక్టోబరు౧ —

ఇదివరకెన్నడు ఎగుమతికానంతటి ప్రతి ౧౯౩౬-౩౭ర సంవత్సర ఎగుమతియైయుండెను అట్టి నిరుపమాన సంఖ్యయిందను కరాచిపోర్టు ట్రస్టుగారి వివేదికయందు టన్నులలెక్కలో కనుపించిన ౧౯౩౬-౩౭ సంవత్సరము కన్నను ౨౦వేలటన్నులు ఎగుమతివర్తకమున దిగినవన్నదని తెలుపబడియున్నది

౧౯౩౫-౩౬ సంవత్సర మొత్తపుఎగుమతులు దిగుమతులు ౧౦౬౫౪౦౦౦ టన్నులు గడచినసంవత్సరము కన్న యిరవైయొక శాతము తగ్గినవి దిగుమతులుమాత్రము ౪౨౨౮౦౦౦ టన్నులు అనగా నూటికి ౩౨వంతు తరుగుచూపినవి ఎగుమతులుమాత్రము ౧౨౭౩౦౦౦ టన్నులు దీనియందును నూటికి ౨౩ వంతు తగ్గియుండుట కనబడుచున్నది

ఎగుమతి మొత్తములో ౧౨౨౧౮౫౪ టన్నులు చేరియున్నది, కరాచిరేవున యిదివరకెన్నడు దిగిపూర్వమెన్నడుండని రికార్డుసంఖ్య ౧౯౨౯-౩౦సం॥న ౧౨౦౭౬౪౨ టన్నులు.

గడచిన సం॥న రూ౫౧౨౦౦౦ ఆదాయము వచ్చియుండెను, యీరిపోర్టునందలి యేడులో రూ ౬౧౯౪౦౦౦ ఆదాయము లభించెను

ఈసంవత్సర ఋణములేమియు చేయబడలేదు సం॥రాంతమున అసలుఋణము రూ ౪౨౭౫౦౦౦ యుండెను. ఈఋణవిమోచనమునకై ఏర్పడినవిధి మరింపుల విధముగా రూ ౧౭౯౬౬౦౦౦ యుండవలసి యున్నను నిజముగ రూ ౧౯౪౪౪౦౦౦ నున్నవి

కాంగ్రెసు సంస్థానములను వదలరాదు

గుజరాతు సోషలిస్టుల వాదము

అహమదాబాదు, అక్టోబరు ౬ —

“దేశమున నిరుద్యోగులసంఖ్య చాల హెచ్చుగానున్నది అందువలన దారిద్ర్యమధికమైనది. ప్రజలుతిండిలేక బాలకష్టపడుచున్నారు ఈస్థితి ఖద్దరుపరిశ్రమవలన తొలగదు ఇతరదేశములలో యంత్రశాలలు చాలఅధికమైనవి అచట సరకులనిర్మాణము మిక్కిలి హెచ్చుగా జరుగుచున్నది చేతపనులు అంతరించుచున్నవి. వాటిపైనాధారపడిన నాగరికతకూడ తొలగుచున్నది స్వార్థపరులగు ధనవంతులవలన యంత్రశాలలేర్పడుచున్నవి దేశమునకు మహాపకారము కలుగును దీనినిరోధించుటకు పూర్వకాలపు గృహపరిశ్రమలను కొనసాగింపవలెనని మహాత్ముడు బోధించుచున్నాడు దీనివలన సామాన్యప్రజలు కొనుకటితరనేమరల పొనిగులగుదురుగాన యిదిమరింత హానికరము, కావున కాంగ్రెసుమహాసభలో సూచించినతీర్మానము తిరస్కరించి సోషలిస్టువిధానము నామోదింపవలెను ప్రస్తుతము సంస్థానములన్నియు నిరంకుశమునున్నవి కోట్లకొలది ప్రజలు కరాఘాతములుగానున్నారు కాని ఈసంస్థానప్రజలు వశపరచుకొనవలెను. అప్పుడే స్వరాజ్యమువచ్చును మహాత్ముని సూచనలలో ముఖ్యమైనదేమియునులేదు పూర్ణస్వరాజ్యమే మన ఆశయము అది లభింపవలెననిన సంస్థానముల ప్రజలకుకూడ హక్కులన్నియును లభింపవలెను కావున సంస్థానములలో జరుగు విషయముల కాంగ్రెసువారు కల్పించుకొనకూడదన్న [illegible] తీర్మానము కలదనుట అసంగతము. బ్రిటిషుయిండియాలో [illegible] పరలచిన పనిని సంస్థానములలోకూడ కాంగ్రెసువారు నెరవేర్పవలెను అనగా బ్రిటిషుయిండియాలోను సంస్థానములలోనుకూడ కార్మికుల వ్యవసాయదారుల సంఘముల నేర్పరుపవలెను” అని ఈప్రకటనలోనున్నది

అంతర్జాతీయ కార్మికసభ

సిమ్లా, అక్టోబరు౪ —

౧౯౩౮సం॥ మే జూన్‌నెలలో జనీవాలోజరుగనున్న ౧౯వఅంతర్జాతీయకార్మికసభలో యీ క్రిందివిషయములపై చర్చ జరుగును —

౧ కార్మికులపనిగలవారిని కొనసాగించుకొనుట విత్తవిధులపనివారిచేసి బాలికలనుగల ఇన్యూరెన్సు హక్కులు నిలుపబెట్టుటకొనుట ౨ గనులలో స్త్రీలనువిని యోగించుటకు యువకులలో నిరుద్యోగసమస్య రకాలలోపనికల్పించుట ౩ శ్రీతములమీద సెలవుపై రెండుపమస్యలు ౧౯౩౭న సమావేశమునకూడ చర్చింపబడెను మాననసమస్యవిషయమై కనిపెట్టివిన్నయము తేలవలసి యున్నది

భారతప్రభుత్వమునిరుమించుటకొన్నిట భారతప్రభుత్వము పైగలను అవధికొందులను కార్మిక సంస్థలను చెందిన ప్రముఖులను ప్రభుత్వమువారు ప్రతినిధులగానియమించెదరు కార్మిక సంస్థలతప్రతినిధుల పేర్లను ౧౯౩౭సం॥డిసెంబరు ౧౫ తేదిలోగా భారతప్రభుత్వ పారిశ్రామికశాఖా కార్యదర్శికి పంపవలెను ప్రతినిధులను ప్రభుత్వమువారే ఎంపికచేసెదరు

కొయ్య దిగుమతిపై సుంకము తగ్గింపు అవసరము

కలకత్తా అక్టోబరు౨ —

భారతదేశమునకు నాడెలు, నాడెలుచేయుటకు వినియోగించుకొయ్యకూడ దిగుమతియగుచున్నది. కొయ్యకునూటికి

...నానాటెంత నూటికిగంతంతున సుంకమువిధింపబడుచున్న ది.భారతదేశమునచా నెలపరిశ్రమ అభివృద్ధి గాంచవలెననిన, కొయ్యపైసుంకము విధింపకుండవలెనని భారతవర్తకసంఘ కార్యదర్శిటారిపుకోర్డు కార్యదర్శికివిన్నవించిరి

— —

బర్మాఇండియా వర్తకపు టొడంబడికకై యత్నములు

— —

రంగూను, అక్టోబరు ౫. —

బర్మా ఇండియానుండి విడిపోకముందు ఇండియాతో వర్తకపు టొడంబడిక కుదుర్చుకొనవలెనని బర్మావాణిజ్యమండలి ప్రతినిధియగు ఎమ్. ఆర్ పోర్చుగారు, జాయింటు సెలెక్టు కమిటీయెదుట సాక్ష్యమిచ్చుచు తెలిపియుండిరి.

బర్మా ప్రభుత్వమువారితో యొడంబడిక కొరకిప్పుడు గట్టిప్రయత్నములు సలుపుచున్నారు వర్తకపు ప్రతినిధులతో సంభాషించుచున్నారు నవంబరులో ఇండియానుండి యిచ్చటకువచ్చు స్పెషల్ ఆఫీసరుతో బర్మాప్రభుత్వమువారు సంప్రదింతురు

ఆయవ్యయపట్టికను సరిచూచుటకు అవసరమైనయెడలనే బర్మావస్తువులపై సుంకములు విధించుటవసరము బర్మాలోనికివచ్చు ఇండియాదిగుమతులపై బర్మావారు కొన్నిసుంకములను విధింతురని యూహింపవచ్చును

ఇప్పుడు బర్మా ప్రభుత్వమువారు, ఒడింబడిక కొరకు సేకరించుచున్న వివరములు బహుశః జాయింటు సెలెక్టుకమిటీనారియెదుట పెట్టబడవచ్చును

— —

మహాత్ముడు నాయకత్వము వదలిన భారతజాతికి నష్టము

— —

డాక్టరు రవీంద్రనాథ టాకూరుగారి అభిప్రాయము

— —

కలకత్తా అక్టోబరు౨ —

పరిధానవిషయములలో నాకును మహాత్మునకును భిన్నాభిప్రాయములు కలవు. గాని మహాత్ముడు కాంగ్రెసునాయకత్వమును వదలినచో కాంగ్రెసువారిలో విభేదములు చాల అధికమగును కాంగ్రెసుయొక్క నైతికబలమును, గౌరవ ప్రతిష్ఠలును విపరీతముగా తగ్గిపోవును కావున మహాత్ముడు తొందరపడి నాయకత్వమును వదలగూడదు"

గాంధిమహాత్ముని గౌరవించుటకు మహాత్ముడు చెప్పిన ప్రతిపనిని మనమందరము చేయవలసిన అవసరము లేదు" అని నేను శాంతినికేతనమున గాంధివర్ధంతిమహోత్సవమునాడు సభలో తెలిపితిని వీమలుకోనిది విపరీతార్థమిచ్చునట్లు ప్రకటింపబడెను ...

మనుష్య జీవితధర్మములు, ముఖ్యము అగు రాజకీయ సాంఘిక విషయములు వీటినిగూర్చి నాకును మహాత్మునకును అభిప్రాయభేదము గొప్పదేకాని భారతదేశీయులకు నిజమైన రాజకీయ జీవితమును యిచ్చినవాడు మహాత్ముడే యనుటకెట్టి సంశయములేదు మహాత్ముని జీవితోద్దేశ్యము పూర్తియైనదని గాని లేక ప్రయోజనము ముగిసినదనిగాని తలచుట మిక్కిలి గొప్పపొరపాటు ఇట్టి విషమస్థితిలో ఈకాలమున మహాత్ముడు నాయకత్వమును వదలినచో భారతజాతియంతకు మహానర్థము కలుగును" అని రవీంద్రమహాకవి తెలిపినాడు

— —

జపాను ఇండియా ఎగుమతి హెచ్చుట

— —

జపానుప్రత్యేకమైన ఏర్పాట్లకైఇండియానుకోరుట

— —

సిమ్లా అక్టోబరు ౬ —

ఆగస్టుమాసము ఆఖరునకు జపానువారు భారతదేశపు ప్రత్తిని ౯ లక్షల బేళ్లనుకొనిరి ఇండోజపానుసంధి ననుసరించి జపానువారు ఒకసం॥లో ౪౦ లక్షలగజముల వస్త్రములను ఎగుమతి చేయవచ్చును అందుకుగాను వారు ఇండియాలోని ముడిప్రత్తిని కొనవలెనియున్నారు వారిప్పుడు ౹౦ లక్షల బేళ్లను అధికముగనే కొనియున్నారు. అధికసంఖ్యరాగల సం॥వరకు వారికి జమచేయబడును' ౧౯౩౪ సం॥సెప్టెంబరుతో ముగియు అర్ధసం॥లో (వస్త్రములసంబంధమైన సం॥) ౩౪ లక్షల గజములగుడ్డను జపాను ఎగుమతిచేయజాలకపోయినందులకై భారతప్రభుత్వమునకు మనవిచేసికొనియుండెను అందులకు జవాబుయింకను యివ్వబడలేదు సమాధానముప్రకారము రాగల అర్ధసం॥లో నూటికి ౧౦ వంతున జపానువారు ఎక్కువగ ఎగుమతిచేయుదురు కావున మొత్తముఎగుమతిలో ౧౪ లక్షల గజములుమాత్రమే తక్కువపడును గాన అందుకు ప్రత్యేకపుసౌకర్యములకై ఉత్తరువుల నివ్వవలసినదని జపానువారు భారతప్రభుత్వమునుకోరుచున్నారు, జపానులో సంబంధించిన ఈ స్థితిగతులను గమనించి, జపానువారిపట్ల దయయుంచి, భారతప్రభుత్వము మొదటివర్తక ఖరారునామాలో కొన్నిమార్పులను అంగీకరించవచ్చును.

— —

బొంబాయి నేతపరిశ్రమ

— —

తిరిగి వృద్ధిజూపుట

— —

బొంబాయి అక్టోబరు౨ —

మధ్య కొంచెముహీనముగ నుండినబొంబాయి నేతపరిశ్రమ యిప్పుడుమరల తలయెత్తుచున్నది ఇప్పుడుమిల్లులలో పనివారలసంఖ్య పూర్తిగానున్నది అనేకమిల్లు లహోరాత్రము లు పనిచేయుచున్నవి రాత్రిపనిచేయువారి సంఖ్యగూడ పూర్తిగ నేయున్నది. ఇటీవలజరిగినసమ్మె విఫలమగుట, జీతములకొక నిశ్చితవిధాన మేర్పరచుట, తాతాకంపెనివారు పవర్ ఖర్చులను తగ్గించుకొనుట ఇంకను ఇత్యాదిసత్కారణములవలనను మరల బొంబాయిమిల్లులు అభివృద్ధిపొందగల పరిస్థితులేర్పడినవి వచ్చేయేటికి సప్లైచేయుటకు కాంట్రాక్టులనుగూడ కుదుర్చుకొనియున్నారు. చాలకాలమునుండి అమ్మకములోలేని క్రొత్తనేతరకములుగూడ తయారుచేయబడుచున్నవి

— —

పటేలుగారి ఉపన్యాసములో కమ్యూనిస్టుల అల్లరి

— —

అహమదాబాదు, అక్టోబరు 3 —

నేడు మధ్యాహ్నము జరిగిన రాష్ట్రీయ కాంగ్రెసుసంఘసభలో వల్లభాయిగారు ఉపన్యసించిరి

వార్ధాలో భారతికాంగ్రెసు కార్యసంఘమువారు నిర్మాణవిధానమును సాంఘిక పరిష్కారమునుగూర్చి చేసిన తీర్మానములు. సభలో నామోదింపబడెను

కమ్యూనిస్టుల అల్లరి

నేడు సాయంకాలము బహిరంగసభలో వల్లభాయిగారుపన్యసించుచుండగా కమ్యూనిస్టులు అల్లరిచేసిరి. "గాంధియును వల్లభాయియును మిల్లుయజమానుల పక్షపాతులు" అను కరపత్రములను వారు పంచిపెట్టిరి ఒక కరపత్రమును వల్లభాయిగారికిచ్చిరి "నాకును మహాత్మునకును సంస్థానాధిపతులు భూస్వాములు మిల్లులయజమానులు మున్నగువారియందింకను నమ్మకముకలదు మనము స్వరాజ్యము బడయవలయునని దేశమునందున్న అన్ని తెగలవారినికూడ గట్టుకొనిరావలెను"అని వల్లభాయిగారు నుడివిరి వల్లభాయిగారు ప్రత్యుత్తరమిచ్చుటకవకాశమియ్యవలెనని కమ్యూనిస్టులు తెలిపిరి, వల్లభాయి గారి ఉపన్యాసము ముగియువరకును వారు అల్లరిచేయుచునే యుండిరి పిమ్మటవారు వేదికపైకివెళ్లి మాటలాడగోరిరి కాని సభ్యులు కేకలువేయుచుండుటచే వారు వెడలిపోయిరి.

— —

సింహళ వ్యవసాయ కళాశాల

— —

కొలంబో అక్టోబరు౩ —

కొలంబోకు౭౦మైళ్లను సింహళములోపర్వతప్రధానపట్టణమగు కండికిస్వల్పదూరమునన్న పెరడేనియాలో వ్యవసాయకళాశాలను స్థాపింప సింహళప్రభుత్వము తగుప్రయత్నములుచేయుచున్నది

వ్యవసాయడైరెక్టరు దానిస్థాపనకై ఒక నియమావళిని సిద్ధపరచుచున్నట్లు తెలియుచున్నది

— —

తుంగభద్రా ప్రాజెక్టు తగాదాలోఇండియా ప్రభుత్వపు మధ్యస్థము

— —

మద్రాసు, అక్టోబరు౨ —

తుంగభద్రానదిలోని నీటిని ఉపయోగించుకొనుటకై మైసూరుప్రభుత్వము వారికిని మద్రాసుప్రభుత్వము వారికిని నైజాముప్రభుత్వము వారికిని, బొంబాయి ప్రభుత్వము వారికినిహక్కు కలదు.

కాని,హొస్పేటవద్ద మద్రాసుప్రభుత్వమువారును నైజాముప్రభుత్వమునుకలిసి ఆనకట్టనునిర్మించుటకు నిశ్చయించిరి. మైసూరుప్రభుత్వము వారుఎగువను ఇంకొక ఆనకట్టు కట్టదలచియున్నారు మైసూరుప్రభుత్వమువారు ఎంతనీటిని ఉపయోగించుకొనుటకు హక్కుదారులు అనువిషయము నిర్ణయించుకొనుటకై మద్రాసు,మైసూరుప్రభుత్వాధికారప్రతినిధులు బెంగుళూరులోసమావేశమై చర్చించిరి, కాని మైసూరుప్రభుత్వమువారు తాము తీసికొనదలచిన జలప్రమాణమును తగ్గించుటకు వీలులేదనిభీష్మించిరి. అందువల్లసమాధానముకుదరక ఈతగాదాఇండియాగవర్నమెంటువారికి నివేదింపబడునని తెలియుచున్నది ఇరుపక్షములు సమాధానపడి ఏదోవిధముగా ఏర్పాటుచేసుకొనవలసినదిగా ఢిల్లీప్రభుత్వమువారు ముందుగా కోరగలరు అలాగువరస్పరము రాజీకిరానియెడల ఇండియాగవర్నమెంటువారే తమకుయుక్తమని తోచినరీతిని ఉభయప్రభుత్వములెంతెంతనీటిని వాడుకొనవచ్చునో నిర్ణయింపగలరట

మైసూరురాష్ట్రములో కావేరీనదీజలమును విద్యుచ్ఛక్తియుత్పత్తిచేయు నిమిత్తమై మైసూరు ప్రభుత్వమువారుపయోగించుకొనుచున్నందులకై మద్రాసుప్రభుత్వంవారికి కట్టవలసిన కప్పముయొక్క మొత్తమును నిర్ణయించువిషయములోకూడా ఉభయపార్టీలు రాజీకరాలేదు ఈవిషయములోకూడా ఢిల్లీ ప్రభుత్వమువారే మధ్యవర్తులై తీర్మానముచేయగలరట

— —

కడపటి వార్తలు

హైదరాబాదు శాసన సభవారు హిందూవితంతు వివాహ చిత్తుశాసనమునుగూర్చి ఆలోచించుటకై రాబోవు ౧౩౪౪ సాలు ఉదయము ౧౧గంటకు సమావేశమగుదురు

— —

సంవత్సరముక్రింద వెలివేయబడిన, బొంబాయి "క్రానికలు"పత్రికపై నిషేధమును మ.ఘ.వ. ప్రభువుగారు దయతో తీసివేసినారు

— —

బీ. హనుమంతరావుగారి నిరంకుశాధికార సమాప్తి

యాదగిరిగుట్ట కమిటీ

(విలేఖరి)

కుమారు సంవత్సరమునుండి విఖ్యాతమగు నీదేవాలయము ఏర్పాటులు బాగుగాలేవని సర్కారులో షికాయతులు జరిగియుండెను. షికాయతుల హనుమంతరావుగారి మన్సరి పాలనను గూర్చి అవ్వలుతాలూకుదారుగారు సక్రమముగా విచారణచేసి దేవాలయముయొక్క ఏర్పాటులు హనుమంతరావుగారి నిరంకుశ పరిపాలనములోనుండుట అక్రమమని నిర్ణయించి, దీనిని కమిటీస్వాధీనపరచుట యుచితమని నాజిము సాః ఉమూరె మజహబికి వ్రాసిరి కాని హనుమంతరావుగారు ఉమూరె మజహబిలో మాటిమాటికి దరఖాస్తులిచ్చి ఆటంకములు కలిగించుచు ఆలస్యము జరుగు ప్రయత్నములు సల్పుచుండిరి. తుదకు యీవిషయము సాకల్యముగా పరిశీలించి మన ప్రధానమంత్రి మహారాజా సర్ కిషన్‌ప్రసాదు బహద్దరుగారు మురాశిలా నిషాన్ ౧౬౨ తా॥ ౨౬ ఆబాన్ ౧౩౪౩ ద్వారా ఇట్లాజ్ఞాపించిరి —

....

విచారణలేకుండ, కమిటీ ఏర్పాటుచేయుట అన్యాయమని ముశాను ముతవల్లినవియు హనుమంతరావు వకీలుద్వారా యిచ్చిన దరఖాస్తుపయిన మిసలు పరిశీలించనైనది జిల్లాలో అయినను, ఆయనపైన షికాయతుచేసినవారిని విచారించి, దేవాలయమును పరిశీలించినతరువాతనే కమిటీ అవసరమని, తాలుకుదారుగారు వ్రాసిరి దానికి హనుమంతరావు తన అంగీకారము తెల్పి దస్కతుకూడ చేసియుండెను ఆయన వకీలు దస్కతుకూడ కలదు కనుక హనుమంతరావుమాటలు తప్పు, అబద్ధము అట్లయినప్పటికిని అయనకు మరల అవకాశ మిచ్చితిమి సమాధానము ఆయనమాకు కలిగించజాలకపోయెను కనుక కమిటీ ఏర్పరుపనైనది. దేవాలయమున కస్సంబంధమైన ఆస్తిని రిజిష్టరు అవఖాపులో వ్రాసికొనవలసినది

....

పైయంశములతో హుకుము వల్లగొండె అవ్వలుతాలుకుదారుకు పోయినది కనుక హనుమంతరావుగారి నిరంకుశప్రభుత్వము సమాప్తి' కమిటీమాట జరుగును' శ్రీమద్రమారమణ గోవిందోహరి' శ్రీయాదగిరి నరసింహస్వామికి జై" దేవాలయ కమిటీకి జై!!!

సొంతయిండ్లు కిరాయయిండ్లతో సమము

అందోలు గ్రామస్థుల మొఱ

[విలేఖరి]

అందోలు భావ సం॥ భాద్రపద బ॥ ౧౧ —

ఇది మెదకుజిల్లాలోచెరిన యొకతాలూకా గ్రామము, ఇచ్చట ఐదుసంవత్సరములనుండి గోషినిపట్టి యేర్పాటైనది ఈ సంవత్సరము మరల రివిజన్ అయినది పన్నులు చాలావరకు హెచ్చించబడినవి సన్ ౧౩౪౪ సాలునుండి రివిజన్ ప్రకారము వసూలుచేయబడును యిక్కడ గోషినిపట్టి కానూనుకు విరుద్ధముగ విధింపబడినది మొత్తము మసంఘమూరి విచారించగ యేదువండలలోపుగ ఖానాషుమారికలను జన బాహుళ్యములేను గ్రామమువారు గోషినిపట్టివిధించుట యక్రమము కనుక తొలగించవలయుననియు లేనిచో మరలరివిజన్ కావలయుననికోరి జిల్లాకు సుబాకు మాలుగుజారికి దరఖాస్తుపంపుకున్నారు ఫలమేమి తేలునో చూడవలయును ఇచ్చట కొండెంగు మెందు వర్షకాలములో కూనదొడ్లు (ఇండ్లు) నవరించుటకు దాదాపు పదిరూపాయాలపైన యగును గోషినిపట్టి విధింపబడినచో తాముకట్టుకున్న యిండ్లు కిరాయలవున్నట్లుఅవును

పంటలు పశువులవ్యాధి

అందోలుప్రాంతమున పశురోగమచ్చటచ్చటగలదు. పశువులుచాలావరకు నష్టమువుచున్నవి పునాసపంటలు సామాన్యముగనున్నవి వర్షకాలపుపంటలు పూర్తి చెరువులలోకి నీరువచ్చినది

జనగాము రైతులపై పన్ను భారములు

[విలేఖరి] జనగాం —

జనగాములో ౧ అణాను సన్ ౧౩౪౪ ఫస్లీనుండి [illegible] క్రొత్తపన్ను

తులు అవలంభించినారు అనగా సన్ ౧౩౪౩ ఫస్లీలో బండికి రెండణాలుండెను, ఇప్పుడు [౮]అణాలుసవారికచ్చడము నకుకూడా [౮] అణాలు గుర్రమునకు సైకిలుకు ౧ అణా నెలిమాటకుఅర్థణా మోటారుకు ౮ అణాలు వసూల్ చేయుచున్నారు ఏపన్ను హెచ్చినను ఏపన్నువచ్చినను బీదవ్యవసాయకుడు బలి

వర్తకము

సైగ్రామము వర్తకస్థానము రైల్వేస్టేషన్ కావునదినమునకు వేలబండ్లు వలుదిక్కులనుండివచ్చును బండి ౧కి ౮ అణాలు టోల్‌టేక్సుగుత్తేదారుకు ఇక ౮అణాలు అడ్తి ౮ కమీటి ౧ ధర్మఖర్చు ౬ అణాలనుమారు హమాలీఖర్చు [ధాన్యం] మొత్తం రూ ౧౹౩ బండికి ఖర్చు ఇది వ్యవసాయకుని లెక్కలో మినహాయింపుఅసలే ఈతాలూకాలో వర్షములు అదనుకనుగుణ్యముగ పంటలుతేద్పు అందులో ధాన్యము లకు ధరలేను. పన్నులతిక్రమించుచున్నవి

భారత యువజన సంఘ పంచమ వార్షికోత్సవము

కారేపల్లి, ౨౮-౭-౪౩.

ది ౭-౧౦-౩౪ తేదీన పైసంఘముయొక్క పంచమవార్షికోత్సవము జనాబుమౌల్వీమహమ్మదు గౌసుద్దీన్ సాహెబు,బి ఏ' తహశీల్దారు తా॥యిల్లెందుగారి అధిపత్యమున జరుపబడెను సుమారురెండువందలమంది సభనలంకరించిరి ఇల్లెందు మార్వాడిసోదరులుశ్రమయనక సాదచారులైకూడ దయచేసిరి. సాయంకాలమారుగంటలకు శ్రీరామకోవుల పతాకవందనముతో కార్యక్రమమారంభింపబడెను అధ్యక్షుని ప్రారంభోపన్యాసముపిదప సంఘప్రధానకార్యదర్శి గారగు శ్రీయుత బి హీరాలాలుగారిచే సాంవత్సరిక నివేదిక విన్నవించబడెను తదనంతరము గ్రంథాలయోద్యమమును గురించి శ్రీయుతులువెంకటప్పలాచారి బి రాజారావు జి.రామకృష్ణయ్య గారలున్ను పరపతిసంఘములగురించి శ్రీయుత సి హెచ్ రాజారావుగారున్ను, స్కౌటుఉద్యమమునుగురించి శ్రీయుత హెచ్ నారాయణరావుగారును సద్గ్రంథపఠనముగురించి శ్రీయుత నే వి రాఘవరావుగారున్ను యువజనోద్యమమును గురించి శ్రీయుత పర్వాశీతారామచంద్రరావుగారును, దేహపరిశ్రమమునుగురించి శ్రీయుత జె సత్యనారాయణరావునాయుడుగారును సంఘసంస్కరణమునుగురించి శ్రీయుత కేటురామగోపాల్ గారును లలితకళలనుగురించి శ్రీయుత జి లోకనాథశర్మ గారును, నవనాగరికతనుగురించి శ్రీయుత బి నారాయణరావుగారును, ఈ మహాశయులందరు మృదుమధురముగ నుపన్యసించి సభ్యులనానందవారధిలో నోలలాడించిరి అధ్యక్షుని అంత్యోపన్యాసముపిదప అల్పాహారవినియోగ లేసిటిసాంగుతో రాత్రిపది గంటలకు కార్యక్రమము ముగింపబడియెను, [లోకనాథశర్మ]

సహాయకార్యదర్శి

తృతీయాంధ్రమహాసభ

ప్రతికూలప్రచార ము నిలచిపోవుట

తృతీయాంధ్ర మహాసభాహ్వాన సంఘాధ్యక్షులగు ఆ జీడికంటి రామారావుగారు క్రింది విధమున మాకు వ్రాయుచున్నారు —

ఖమ్మములో జరుగు తృతీయాంధ్రమహాసభ విషయమై ఈ మధ్యజరుపబడిన ప్రతికూలప్రయత్నములవల్ల సభ ఆగిపోవునని యసత్యవదంతివ్యాపించి పత్రికాముఖమున చర్చలు సాగినవి

ఈ సభకు ప్రతికూలప్రచారములను గల్పించినదాశరథి వెంకటాచార్యులు మున్నగు ప్రధాన వ్యతిరేకులే ప్రయత్నించి మరలసభాహ్వానమునంగీకరించుచు నాయాహ్వానప్రకటనకనుబంధముగ సంతకములు చేసియున్నారు వీరేగాక వీరు చేయించినప్రతికూలమహాజరీలో సంతకముచేసినవారుగూడా సభాహ్వానము నంగీకరించి సంతకములు చేసియున్నారు ఇప్పుడు ప్రతికూలప్రయత్నము పూర్తిగా ఆగిపోయినది

స్థానికవర్తకశిఖామణులుగూడ మహాసభ ఖమ్మములో జరుగుటయందు సహాయవంతులగుచు విజయప్రదముగా నిర్వహించుటకు తోడ్పాటొనరించ సంసిద్ధతనుగూడ ప్రకటించుచున్నారు, కావున మహాసభవిషయమై ప్రతికూలవదంతులు విజయముని నమ్మక చర్చను విరమించెదరుగాకయని ప్రార్థన.

సెలవులేని గంజాయికై జుర్మానా

కట్టెబావుష్ముల అమ్ముకొనుచున్న లక్ష్మణదాసు రామదాసు అను బయిరాగిలమవారలవద్ద సెలవులేనిది గంజాయి ౮ తులాలు కనుపడినందున ౫౦ రూపాయల జరిమానా విధింపబడినది

తృతీయాంధ్ర మహాసభ

మరల చేరిన విరాళములు

ఇదివరకు ప్రకటింపబడిన చిరాళవాగానములు		రు. ౨౨౦.
పెదమందు		౨౬
మ రా శ్రీ, బొడ్డునరసింహంసాహుకారు		౬
[గతకొల్లు పేటు రూపమున]		
,,	స్వామినూర్యనారాయణ శ్రేష్ఠిగారు	౫
,,	బూశిపెంటయ్యగారు, హరిజనుడు	౩
,	కుక్క లచ్చంగారు హరిజనుడు	౩
,,	యెట్టివాకకోటయ్యగారు ,,	౩
,,	కుక్క అరాగయ్యగారు ,,	౩
,,	గుండెసాక వేంకయ్యగారు ,,	౩

మొత్తముబండీలు ౨౬

సదరు మొత్తము రా ౨౪౬

ఈగ్రామమునందింతకుపూర్వము రు౧౫౦లు[బండీలు] విరాళరూపమున వసూలయ్యెను ఇపుడువసూలైనవానితో కలిపి రు౨౯౬లు

అధిమానపూర్వకముగా విరాళములనొసగ వాగ్దానము గావించినదాతలకు కృతజ్ఞతావందనముల నర్పించుకొనుచున్నాము

జీడికంటి రామరావు పం అధ్యక్షుడు.

ఊ లక్ష్మినారాయణరావు ఉపాధ్యక్షుడు

బంజరబావుల కౌల్దారుల గతియేమి!

[హాలికుడు]

౧. కౌల్దారు అనగా జమీందారువద్ద ఒడంబడికచేసికొని సేద్యము చేయువాడనిసర్వసాధారణార్థము, రివాల్యూషన్ ౫౭ సన్ ౧౩౦౩ ఫసలీ ప్రకారము సర్కారితో ఒడంబడికచేసుకొనినజమీందారుకుకూడా కౌల్దారని పిలువబడును. ఈ కౌల్దారమునుగురించి కరణముగారి దఫ్తరములో తఖ్తానిపాన్ ౧౨ వ్యాస నవిస్తరముగా వ్రాయబడును సన్ ౧౨౫౭ గా జిఒడంబడికప్రకారము పూర్వము చెప్పనుగొట్టె గ్రామముల నేర్పరచిన జమీందారులకుకూడా కౌల్దారులనియు మరియాగ్రామమును బంజరయనియు, ఇజారయనియు, బిల్మక్తయనియుకూడ వ్యవహారింతురు అందలు కౌల్దారులేగాని, హక్కులను ఒడంబడికలులేవు

కౌల్ అనగా అరబ్బీభాషలో ఒడంబడికయనేయు—ఇజార అనగా ఫార్సీలో జమీందారు [భూస్వామి] అనియు బంజరఅనగా హిందీలో బీడునేలయనియు అర్థము పైపదములనుండి కౌల్దారుయొక్క ఉత్పత్తియర్థము మనకిప్పుడు స్పష్టమైనది అనగా పనికిమాలినబీడు నేలను సేద్యము చేయుటకొరకు సర్కారునుండి లేక భూస్వామినుండి యొడంబడికచేసుకొనుటయే కౌలు

గష్టినిషాన్ ౫౭ ప్రకారము, బావుల పంటలు క్రొత్తగా తనస్వంతధనమునుండి మరమ్మతుచేసుకొనుటకు వటి నిరైతుల ౨౦ సంవత్సరములగుత్తే సర్కారునుండిదిసుకొనినమొదట ౧౫ యేండ్లుఖుష్కీధారాను తర్వాత ౧౫ ఏండ్లు ఆయాధారముక్రింద సేద్యమైనతరి లేక బాగాయితికి ఇన్నాడి ఖుష్కీరకముపసూలుచేసిరి, ౩౦ ఏండ్లు ముగియుటలోడనే ఆబావిక్రిందితరికి రూ ౮ లనుండి రూ ౧౫ ల వరకు బాగాయితికి రూ ౫ లనుండి రూ, ౧౦ ల వరకు వసూలుమొదలగును.

కొన్ని బావులక్రింద బందోబస్తువారు. నేద్యముగాలది చిన్న నంబరుకెక్కితె, [illegible] తోకాలములో కొల్దారునో బంద్రోబస్తుప్రకారము పన్ను [illegible] వసూలుచేయకపోవుటచే [illegible] మహాసలు వసూలు మొదలగునవి ఇప్పుడుండబోబస్తువారిపై [illegible] బందోబస్తుధార దప్పను [illegible] రాళీనాము

కొన్ని కాలీబావుల క్రింద బందోబస్తువారు చిన్నసంబర్లు [illegible]

[illegible]

ఇక [illegible]

[illegible]

నిజాంరాష్ట్రమందు పంటలు

౧౩౪౩- ౧౩౪౪ ఫసలీ మొదటి నివేదికలు

వేరుసెనగ

[illegible]

ధనియాలవిషయమై జాగ్రత్త పడుడు

ప్రతిసంవత్సరము ఇండియానుండి [illegible] ధనియాలు [illegible]

[illegible]

గడ్డిజాతులను ఖిశముచేయక వృద్ధిచేయుట

ప్రతివాడును మంచిజాతిపశువులనుకోరును [illegible]

[illegible]

[illegible] అకులో ౯,౬౦౦ ఎకరములుగా నున్నది.)

ఈనివేదికలో వేరుసెనగ వేయబడియుండు భూమి యెంతయుండవచ్చునను విషయము, యిప్పుడు పంటయొక్క స్థితి యెట్లున్నదియు తెలుపబడియున్నది

ఇంతవరకు చేసిన లెక్కల ప్రకారము చూడగా ౧౪౯౦౪౭ యెకరాలలో వేరుసెనగ వేసినట్లున్నది. గతసంవత్సరము మొదటి నివేదికలో ౧౯౭౧౩౪౧ యెకరాలని అంచనా వేయబడెను. పూర్వము మొదటినివేదిక డిసెంబరు మొదటివారములో ప్రకటనకు పంపబడుచుండెను. ఈసారి త్వరగా వెలువడుటచే డిసెంబరు మొదటివారమువరకు వచ్చునట్టి యెంకలకు [illegible] యెకరములు లెక్కకువచ్చునని ఆశయము, జిల్లాలలో అనేకస్థలములలో వర్షముతక్కువగుటచేత భూములసాగుబడికిమాడ ఆ నేసులపూనుకొనకుండుటయు కొంతకలిగియే యున్నది పైరు అన్నిచోట్ల తృప్తికరముగనే యున్నది

చెఱకుపంట

౧౯౩౧-౧౯౩౭ తో అంతమగు ౫ యేండ్లలోను నిజాంరాష్ట్రములో చెఱకుపంట వేయబడిన భూమియావత్తు యిండియాలో ఆ చెఱకుపంట క్రిందనుండు మొత్తముభూమిలో సుమారు [illegible] యెకరములలో [illegible] యెకరములుండెను.

ఈనివేదికలో చెఱకుపంటక్రింద యెంతభూమి యుండునదియు, ఎప్పుడు పెరుగుచున్నదియు తెలుపబడినది

[illegible]

సర్పముకాటునకు నమ్మకమైన చికిత్స

సమస్తజనులకు తెలియజేయునదేమనగా, పాముకరచి నమనుష్యునకు తగినయంత్రమూ చికిత్సయు వుచితముగా చేయుచున్నాను ఈపత్రిక తెలుసుకున్న ప్రతివారును ఇరుగుపొరుగువారికి తెలిపి పుణ్యమును సంపాదించుకొనుడు

ఇదిమాకొక యోగివలనలభించినక్రియ, ఎట్టువంటివిష సర్పము కరచినను దానియొక్క విషము హరింపజేసి ప్రాణాపాయములేకుండ చేయుచున్నాము పాము కరచిన మనుష్యుని మావద్దకి తీసుకొని రాగలరు, లేక తెలివితప్పి స్మృతిలేక యుండెనేని తప్పక మాకు తెలియజేయుడు ఎల్లప్పుడు యింటియందు యుండెదను.

ఇట్లు
పూసల వెంకన్నపంతులు
మంగళవారము అంగడివీధి
హైదరాబాదు దక్కన్

పెట్రోలువల్ల కాలుట

అబ్దుర్రహిముఖాను అనువాడు పెట్రోలు గాజుసీసాలో పోయుచుండగా చిప్పపగిలి బట్టలకు మంట అంటుకొనెను. వైద్యశాలకు తీసికొనిపోబడెను కాని అతడుచనిపోయెను

హిందీకన్యాపాఠశాల

దీనిలో ౧ అజామనాడు ప్రభువుగారి మనుమని జన్మోత్సవ సందర్భమున ప్రార్థనలు సలుపబడెను. ఈపాఠశాలం శ్రీయుత కృష్ణస్వామి ముదిరాజుగారి యాజమాన్యమున నడుపబడుచున్నది.

వితంతువుల వివాహమాడినవారికి విందు

సికింద్రాబాదు వైశ్యసేవాసంఘ ఉపాధ్యక్షులును, ఆర్యవైశ్యయువజనసంఘ అధ్యక్షులును సంఘ సంస్కర్తలునగు శ్రీయుత మంచికంటి వీరయ్యగుప్తగారు తమ యింటియందు సికింద్రాబాదులో [illegible] నాడు జరిగినవితంతూద్వాహమందలి వధూవరులగౌరవార్థము, హైదరాబాదు సికింద్రాబాదులలోని వితంతూద్వాహము చేసికొనినవారినందరిని భోజనమునకు [illegible] నాడుపిలిచిరి ఇచ్చటి సంఘసంస్కర్తలలో యావిధముగా వధూవరులనందరిని ఆహ్వానించుట యిందే ప్రథమము. ఇకనైనను మా వైశ్యసోదరులందరును వీరిమార్గము ననుసరించి వైశ్యసంఘమును సంస్కరించెదరుగాక యనికోరుచున్నాను.

ఇట్లు,
[illegible]

మహాత్ముని ప్రకటనపై శ్రీనివాసశాస్త్రి గారి విమర్శ

బొంబాయి, అక్టోబరు ౪ —

హిందూ యువజనసంఘము న యం. ఆర్. జయకరు గారి అధ్యక్షతను జరిగినసభలో మహాత్ముని ప్రకటనలోని సూచనల నువిమర్శించుచు శాస్త్రిగారు ఉపన్యసించిరి

„ఎంతగొప్పవారయినను కాంగ్రెసువంటి రాజకీయసంఘమున సభ్యులవిషయమున అసాధ్యమును, అతికఠినమునునిబంధనలను విధించుట అనుచితము ఇట్టినిబంధనలు విధించుటవలన స్వరాజ్యముకొఱకు కాంగ్రెసులో చేరిపనిచేయదలచిన దేశభక్తులగు వేలకొలది యువకులకు అవకాశము లేకుండపోవును భారతదేశమునకు స్వాతంత్ర్యమునుసంపాదింపగోరు స్త్రీలును పురుషులును ఎల్లవారును కాంగ్రెసులో చేయుటకు వీలుగా నుండవలెను కానిఎవరోకొద్దిమంది వేదాంతులుమాత్రమే చేరగలిగినగానుండరాదను సముచితశాంతియుతపద్ధతులు అనుటకుబదులుగా అహింసాసత్యపద్ధతులు”అని యుండవలెనని గాంధిగారుసూచించిరి మనలోవారిలో ఎల్లవారును ఎల్లప్పుడును అహింసానిరతులుగానేయుండుట అసంభవము అటులనే ఎల్లప్పుడును సత్యమునే చెప్పుటగూడ సాధ్యపడదు మహాత్ముడు గూడ ఎల్లప్పుడును అహింసాసత్యములనే అనుసరింపజాలడు ఎల్లప్పుడును సత్యమునే చెప్పవలెననిన యావజ్జీవము మౌనవ్రతమును బూనవలసి యుండును. అదిసాధ్యము కాదు గాన నిత్యసత్యవ్రతముగూడ సాధ్యముకాదు ఇట్టి కఠిననియమములను అనుసరింపవలెననిన మనుష్యులు తమతుత్సాహమును పోవారిరని పూర్తిగా కోల్పోయి ఇక ముందెట్టి పనినిగూడ చేయజాలకపోయెదరు కావున ఇట్టి కఠిననియమములను విధించుట అనుచితము.

అందరును నూలుచందాలను చెల్లించవలెనని మహాత్ముడు చెప్పు దీనివలన కాంగ్రెసువారిలో కపటప్రవర్తనము అధికమగును

దేశమునకు స్వాతంత్ర్యమును సంపదయును కలుగునట్లు ఒకడు సేవచేయగోరినచో అతడు ఇంటకూర్చుండి నూలువడకవలెనంట యేటి వ్యాయము’

అందరును ఖద్దరుకట్టవలెనన్నదిగూడ సాధ్యము కాదని మహాత్ముడే స్పష్టపరచియున్నాడు

ఇట్టినిబంధనలను కాంగ్రెసుమహాసభవారు ఆమోదించిరనచో ఇకముందు నావంటివారు స్వరాజ్యసంపత్తి నిమిత్తము కాంగ్రెసులో చరవలెనన్నను వీలుండదు” అని శాస్త్రిగారు నుడివిరి

„శాస్త్రిగారికి అస్వస్థతగానుండినను వారుతమబాధ్యతను గుర్తించి అతిముఖ్యమగు ఈవిషయమును గూర్చి తమ అభిప్రాయమును తెలిపినందులకు నేను సంతసించుచున్నాను నేను పూర్తిగా శాస్త్రిగారితో ఏకీభవించుచున్నాను ఇతరులు కాంగ్రెసులో చేరుటకు వీలులేకుండునట్లు కాంగ్రెసు మహాసభవారట్టి కఠిననిబంధనలను నియమింపకూడదు” అని యం. ఆర్. జయకరుగారు నుడివిరి

కాంగ్రెసు సంస్థానములనుగూడ గమనింపవలెను

అహమదాబాదు అక్టోబరు ౧, —

గుజరాతు కాంగ్రెసు సాంఘికవాద సంఘకార్యనిర్వాహక సంఘమువారు అనివారము సమావేశమై యీక్రింది తీర్మానములను ఆమోదించిరి —

భారతశాసనసభ ఎన్నికలలో పాల్గొనుటవలన సామ్రాజ్యముతో సమాధాన పడినట్లగునని యు, ఇందువలన ప్రజాసామాన్యమునకు ద్రోహము చేసిన వారమగుదుము గాన కాంగ్రెసు పార్లమెంటరీబోర్డు నేషనలిస్టుపార్టీ తలపెట్టినపని అసమంజసమని సభవారు తీర్మానించిరి

ఖాందీ ముఖ్యమంత్రి యభిప్రాయ ఒకటే కావున సంస్థానప్రజలను వేరుగా భావింపకూడదని సభవారు తీర్మానించిరి

పార్టీసభ్యులు సాంఘికవాదుల గమ్యస్థానము చేరుటకే కృషిసలుపవలెనని యు, అవసరమైనచో కాంగ్రెసుసంస్థల సహకారముగూడ బడయవచ్చునని యు సభవారు తీర్మానించిరి

ఖద్దరు అభిమానులకే కాంగ్రెసు సభ్యత్వము లభించునను సవరణను కాంగ్రెసు విధానము నుండి తొలగింపవలెనని సభవారు కోరియుండిరి

సామ్యవాదమును నిషేధించుచు సభవారుగావించిన ప్రకటనను సభవారు ఖండించిరి

పోలీసుస్టేషనధికారి అరెస్టు

క్రొత్త ఢిల్లీ, అక్టోబరు ౮ —

తన్ను బెదరించినందుకు గాను దొంగకేసు పెట్టుటచే అజ్మీరుజిల్లాలో ఒక పోలీసు స్టేషనధికారియగు నానక్‌చంద్ నను స్థానికపోలీసు వారరెస్టు చేసిరి. జామీనుపై అతనివిడిచిరి.

అరబ్బువారికి అరబ్బులోవిద్య

హైదరాబాదులోని టీచర్సు కాలేజి పరిపాలన నివేదికను పిన్సిపాలు ప్రకటించెను దానినుండి కొన్ని ముఖ్యవిషయములు క్రింద పొందుపరచుచున్నాము

ఆ కాలేజియందు విద్యార్థులకు క్రొత్తపద్ధతి ననుసరించి గ్రంథపాఠము మొదలు ఉపధ్యాయులు చరిత్రను మున్నగు పాఠములను అరబ్బుభాషయందే బోధించుచున్నారు దానివలన కలుగు లాభాలాభములను పరిశీలన చేయుచున్నారు దానినిముందుజాగ్రత్తగా ప్రాంతమునందు కొంతవరకు నిర్ణయించుటకు వీలు కలుగవచ్చును

విద్యార్థులకు నిర్బంధ సైనికవిద్య

కరాచి, అక్టోబరు ౭ —

భారతదేశమునందు ఉన్నతవిద్యాసంస్థలలో సైనికశిక్షణ ప్రవేశపెట్టుటకుగాను తీవ్రచర్య యవసరమని తెలుపుచు తన ఇడి ఇంజనీరింగు కళాశాలాధ్యక్షుడగు జి. ఎస్. గోఖ్లేగారు బొంబాయి విశ్వవిద్యాలయోపాధ్యక్షునికి లేఖ వ్రాయుచున్నారు కళాశాలవిద్యార్థులందరికిని నిర్బంధసైనికశిక్షణ ముండవలెనని ఆయన కోరుచున్నాడు

విశ్వజిత్ యజ్ఞము

కలకత్తా, అక్టోబరు ౭ —

అధికక్లేశపరంపరలకు లోనైయున్న మానవకోటిని ఆశీర్వదింపుడు రక్షింపుడు అని దేవుని ప్రార్థించుటకు పై యజ్ఞమును ఘనముగ జేయుచున్నారు ఆ కార్యనిమిత్తమై ప్రోత్సాహము కూడ కలిగినది ఎట్టకేలకు యజ్ఞములో హృదయపూర్వకముగ పాల్గొనుటకు మహామహోపాధ్యాయ పండిత మర్గాచరణ్ సాంఖ్య వేదాంతతీర్థులవారు సమ్మతించిరి పనులన్నియు తమ మార్గమునందుయందే శాస్త్రోక్తముగ జరిపించుమనుమని వారు నొక్కి వక్కాణించుచున్నారు

కలకత్తాలోనున్న స్వామివిశుద్ధానందగిరిగారు యీపనిమీదనే కాశీ ప్రయాణమగుచున్నారు ఈ స్వామి అచటనుండి కలకత్తాలో యీయజ్ఞమును జయప్రదముగ చేయుటకు ఏర్పాటు చేయుచున్నారు

ఈయజ్ఞమునకై వేయిమంది బ్రాహ్మణపండితుల నేర్పరచుచున్నారు

హిట్లరు హిందువు నాహ్వానించుట

చర్చి అభివృద్ధిని గూర్చి చర్చించుటకు జర్మని అధ్యక్షుడగు హిట్లరు ఆండమాను గోడియ మిషనుకు చెందిన స్వామి బి. హెచ్. బాన్ గారితో మతసంబంధమగు చర్చలు సలుపుటకొరకు వారిని ఆహ్వానించినట్లుగ తెలియుచున్నది రాబోవు నవంబరు ౨౭ తేదిన వీయుభయుల సందర్శనము జరుగవచ్చును జర్మనీలో నూతనముగ స్థాపింపబడిన రీచ్ చర్చి నభివృద్ధిగావించు సందర్భమున హిట్లరు యీ చర్చలను సలుపుటకు సంసిద్ధముగ నున్నట్లు తెలియుచున్నది,

జర్మని భారతదేశములమైత్రి ప్రచారక సంఘము యొక్క ఆహ్వానమున బెర్లిను నగరములో నవంబరు ౨౭ తేదిన స్వామి బి. హెచ్. బాన్ గారొక యుపన్యాసమొసగెదరు ఈ యుపన్యాసమునకు హిట్లరు యొక్క ముఖ్యమిత్రులు కొందరు ప్రత్యేకముగ హాజరగుదురని తెలియుచున్నది

పంటఫలిత్పత్తి పరిశ్రమవృద్ధికి మార్గములు

లక్నో, అక్టోబరు ౭ —

వ్యవసాయ డైరక్టరు మిస్టర్ గారిప్రస్తుతము సెలవుమీద యింగ్లాండునందున్నారు వారిచే తయారుచేయబడిన ఫలాభివృద్ధికి, విక్రయ విధానముల గూర్చి సంయుక్తరాష్ట్రములలో పండ్ల నధికముగ పండించుట కేర్పడిబోర్డువారు చర్చించి ఆవిధానమునకు పూర్తిగ సమ్మతించిరి. ఆలనుగారు సూచించిన శ్రేష్ఠమైనపద్ధతులననుసరించి భూములకు తగ్గించిన పంటలవెఱపెంచుట, యీ పండ్లను విరివిగ ఎగుమతిచేయుటకు వీలగునట్లు లాభములను మధ్యవర్తులు పొందకుండుటకు సహాయము లుజేసినతోటలవారికే ప్రాబల్యమును ప్రోత్సాహమును కలుగును ప్రత్యేకనిధముగనుండు భూసారమును అనువగు శీతోష్ణములు ప్రపంచములో నెచ్చటను లేనివాటి యున్నను ఫలోత్పత్తియందు మనము వెనుకబడియున్నాము ఈ రాష్ట్రము పండించు తిరుగులకే జొరబడదగినవి వారు నివ్వతుము వారికందియుండుటకు నానాక పండ్లసంఘములు ప్రతిపట్టణమునందేగాక పల్లెలలో గూడ నుండవలెను ఫలాహారమువలన ఆరోగ్యాభివృద్ధి యెట్లుగలుగునో జనులకు బోధించవలసి యున్నది పండ్లను ఒకస్థలమునుండి మరియొక స్థలమునకు క్రమకాలములో తక్కువఖర్చులతో తీసుకొనిపోవుటకు పలరైలుబండ్లు మొదలగునవి కల్పింపవలెను.

సంస్థాన వార్తలు

భోపాలు పోలీసుఅధికారి దొంగదస్కతులు

లాహోరు హైకోర్టువారి అభిప్రాయము

ఢిల్లీలో ప్రకటింపబడు „రియాసత్” పత్రికయొక్క సంపాదకుడగు దివాన్‌సింగుపై భోపాలు నవాబుగారు చేసిన ఫిర్యాదు ౫ యేండ్లు విచారణ చేయబడినతర్వాత యీమధ్యనే (సెప్టంబరు ౨౬ వ తేదివాడు) నాగపూరులో అడిషనల్ జుడిషియల్ కమిషనరుగారు ఫిర్యాదును పునర్విచారణకై పంపివేసిరి క్రిందికోర్టువారు విధించిన ఒకసంవత్సరపు శిక్ష త్రోసివేయబడెను

ఈ ఫిర్యాదు చరిత్రవలనసంస్థానాధిపతుల నేకులు „సంస్థానాధిపతి రక్షణశాసనము”ను యేవిధముగ దుర్వినియోగము చేయుచున్నారో తెలియగలదని దివాన్‌సింగుగారు వైస్రాయికి పంపిన ఒకతంతి సందేశములో సూచించుచున్నారు.

రియాసత్ పత్రికా సంపాదకునిపై ఫిర్యాదుచేసి శిక్షవిధింపజేయుటకై భోపాలు నవాబుగారు యిప్పటికి ౫ యేండ్లక్రింద యిండియా ప్రభుత్వ రాజకీయ కార్యదర్శి యొక్క అనుమతిగోరెనట అంతకుపూర్వమే ఆ పత్రికయందు మొదట ప్రకటింపబడిన వ్యాసములందలి విషయములన్నిటిని ఖండించుచు మరియొక వ్యాసము ప్రకటింపబడెనట, అందువల్ల భోపాలు నవాబుగారు కోరిన అనుమతిని రాజకీయకార్యదర్శి నిరాకరించెనట కాని నవాబుగారు మరలమరల అనుమతికై అనేకవిధముల కోరగా ఫిర్యాదుఖర్చులు అన్నియు నవాబుగారే భరింపవలెననియు, ఇండియా ప్రభుత్వము వారికి ఏపట్టింపుగాని లేదనియు చెప్పి రాజకీయ కార్యదర్శి అనుమతి నొసంగెనట

ఇట్లు ౧౯౩౩లో ఫిర్యాదుచేయబడెను. నవాబుగారు లక్షలకొలది రూపాయలను ఖర్చుచేసి పెద్దకొలది ప్లీడర్ల నేర్పరచిరి ఢిల్లీకి ౬౦౦ మైళ్ల దూరమునందున్న నాగపూరులో ఫిర్యాదు ప్రారంభింపబడెను ఇది చాలనట్లు నవాబుగారు తమ పోలీసు యిన్స్పెక్టరు జనరలు గారిద్వారా ఢిల్లీ కోర్టులో మరియొక ఫిర్యాదు చేయించిరి ఢిల్లీ అడిషనల్ జిల్లా మేజిస్ట్రేటు గారును, లాహోరు హైకోర్టువారును భోపాలు పోలీసు యిన్స్పెక్టరు జనరలు ఫిర్యాదును సమర్థించుకొనుటకై చూపించినపత్రములపై దొంగదస్కతులు గలవనిరి ౫ యేండ్ల విచారణతర్వాత నాగపూరు హైకోర్టువారు క్రిందికోర్టువారు విధించినశిక్షను త్రోసివేసిరి

మరల మొదటినుండి విచారణయనగా తనకు లేనిపోని కష్టమనియు, కొబట్టి నవాబ్ గారికి ౫ యేండ్లక్రిందట ఇవ్వబడిన అనుమతిని రద్దుచేయవలసినదనియు దివాన్‌సింగు వైస్రాయిని ప్రార్థించుచున్నాడు

ఈసందర్భమున „ప్రస్తుత ఇండియా పత్రిక” ఒక జవాబుగలేఖలో నవాబుగారిని, మీకు రావలసిన దానికంటె యెక్కువ అంకితకల్గినది మార్పుచెందినను కేసును ఉపసంహరించుకొనవచ్చును . „మీరట్లు చేయుగలరా?” అని అడుగుచున్నది

కొచ్చిను మహారాజు తిరువాన్కూరు ప్రభువుచే సత్కరింపబడుట

అక్టోబరు ౨౪ వ తేదినాడు ఉదయము కొచ్చినుమహారాజుగారు తిరువనంతపురములో ప్రత్యేకముగు నొకరైలుబండిలో తిరువాన్కూరు రాజ్యమునందలి అనువనంతపురమునకు దిగిరి తిరువాన్కూరు మహారాజుగారును తదితర సంస్థానాధికారులును వచ్చి కొచ్చినుప్రభువుగారిని స్వాగతించిరి రైల్వేస్టేషను అత్యంతవైభవముగ అలంకరింపబడెను అధికారులతో పరిచయము గలిగినతర్వాతయిద్దరు మహారాజులును జనుల సంతోషధ్వనులమధ్య నాగస్వరములవాదనలతో విడిదియైన సరాజభవనమునకు పోయిరి

“ఇస్లాము”కు నిర్బంధము

కాశ్మీరసంస్థానమునందు కాశ్మీరుజిల్లా మేజిస్ట్రేటు „ఇస్లాం”పత్రిక యొక్క సంపాదకునిపైకి ఏమతస్థులకు గాని కోపము కల్గించు వ్రాతలను వ్రాయరాదను నోటీసును అందజేసినారు పార్టీలకు కోపము కలిగించు వ్రాతలను వ్రాయగూడదనియు, ఈ పద్యాసముల నిమాపవలెనని పార్టీ అబ్దుల్లా వకీలుగారికి నోటీసు అందజేయబడినది.

మైసూరు రైతులకు మాఫీలు

ఈసంవత్సరము యొక్క అఖరువరకు మైసూరు వ్యవసాయకులు కట్టవలసిన శిస్తులలో మరికొంతభాగము మాఫీ యొసగబడినది. వ్యవసాయకుల కష్టనివారణ మార్గములను గూర్చి విచారించుటకై నియోజింపబడిన కమిటీయొక్క నివేదిక రాగానే రైతులకు శాశ్వతమైన మాఫీలు యేర్పాటు చేయబడును.

గడ్డినుండి కాగితము

తిరువాన్కూరు ప్రభుత్వమువారు తమ రాష్ట్రమందలి గడ్డినంతయు ఉపయోగించు కాగితముతయారుచేయుటకుపనికివచ్చు పల్ప అనువస్తువుతయారుచేయించుటకై ఆలోచించుచున్నారు. తిరువాన్కూరు రాజ్యములో మొత్తముమీదసంవత్సరమునకు ౩౦,౦౦౦ టన్నులు గడ్డియగును. దీనినుండిగడ్డిని తయారుచేయుటకుయంత్రమునునడిపించుటకు పెరియారునదినుండి చాలినంతవిద్యుచ్ఛక్తి సప్లయిఅగును. సంవత్సరముపొడవునను సప్లయిఅగుచుండును.

రేవా సంస్థానమునకు శాసనసభ

రేవా అక్టోబరు ౬ —

రేవా మహారాజాగారి చేవ్రాలుక్రింద ఒక ప్రకటనగావింపబడెను. దానివలన రేవాసంస్థానమందలి ప్రతి తహశీలు, పురపాలక, ప్రత్యేక నియోజకముల యొక్క ౩౨ సభ్యులుగల సంస్థానసంఘము (రాజపరిషత్తు) ను స్థాపించినట్లు తెలియుచున్నది. దశరాపండుగలలో సంఘ (పరిషత్) సమావేశము అక్టోబరు ౨౩ మొదలు ౨౭వ తేదివరకు జరుగును. సంస్థానముయొక్క శ్రేయోదాయకమయిన విషయములన్నింటినీ చర్చించును.

అసంఘముయొక్క జీవితకాలము ఒక సంవత్సరమని నిర్ణయింపబడినది.

వింతలు, విశేషములు

పులులటక్కు

పులుల తెలివిచూచినారా? బర్రెలకు అనుమానము కల్గించక వాటినితమగుహలలోనికి ఆకర్షించుటకై అనేకొన్ని వేళల బర్రెలు అరచునట్లు అరచునట ఒక్కొక్కప్పుడు అవి బర్రెలవలె దుమ్మురేపునట.

బిగువుఫ్రాకులకై స్త్రీలకు ఆజ్ఞ

జర్మని హిట్లరుగారి చేతిక్రిందికి వచ్చినదిమొదలుకొని ఆరాజ్యమందు మార్పులు అసాధారణవేగముతో జరుగుచున్నవి. జర్మని తనబ్రతుకుకై యితరదేశముల పై నాధారపడక స్వతంత్రముగ నుండవలెననియు, అంతేకాక అది యితరదేశములను తనరాజ్యములో చేర్చుకొని సార్వభౌమరాజధానిగ నుండవలెననియు హిట్లరుగారియెత్తు. తాను ఇందుకై చేయుపనులకు జర్మనియందైనను యితరులెవరు అడ్డు తగులకుండునట్లు, హిట్లరు ప్రతికులపై తనపక్షమువారికి కఠినమైననిగ్రహిని అజ్ఞాపించినాడు. ఇతరరాజకీయపక్షీయులను ప్రభుత్వోద్యోగములనుండి తొలగించినాడు. జర్మనికి స్వతంత్రమై సంపూర్ణమైన సేనయుండ నిది కష్టము గలదని గ్రహించి జర్మనియసేనలో పనిచేయుటకు చాలినంతమంది జర్మనియులు లేరనిజూచి, క్రొత్త గాజాయులను పుట్టించుటకై పెండ్లి కానివారు ప్రభుత్వోద్యోగములందు ఉండరాదని శాసించినాడు. ఇట్టి నిర్బంధవివాహాజ్ఞ మనకు విచిత్రమేగదా.

ఇంతకంటె విచిత్రతరమైన యాజ్ఞ యీమధ్యనే చేయబడెను. స్త్రీలందరు బిగువుఫ్రాకులే ధరించవలెనట. ఇటువంటిస్త్రీలఫ్యాషనను సంబంధించినట్టి సూచనలను చేయుటకై హిట్లరుగారి నాజీముపక్షమువారిచే „నాజీఫ్యాషన్‌బీరో" అనునదొకటి స్థాపింపబడెను. ఇక ఈఫ్యాషన్లను సంబంధించిన అధికారిశాఖయొక్కటిగల ఆ బ్యూరో నాజీంపోతెజెంగుఅనునతడు బిగువుఫ్రాకులను ధరించవలసినదను సూచనమొదట „నాజీఫ్యాషన్ బీరో" వారు చేసిరిగాని జర్మని స్త్రీలువినలేదు, ఏలననగా వారికి అసంఘముమీద ఏలకో యువగింపుతుండెను. కాని యిపుడు ప్రభుత్వాధికారియగు పోతెజెంగుగారే అనూచనను అజ్ఞగా జారీచేయుటచే స్త్రీలు తలకొలదిగ బిగువుఫ్రాకులను తెప్పించుకొనుచున్నారు.

ఇంతకు ఈ బిగువుఫ్రాకుల రహస్యమేమనగా, ఈ ఫ్రాకులు తయారుచేయుటలో తక్కువపత్తి నుపయోగించి కొద్దిగుడ్డను గూర్చినచాలును. దీనివల్ల విదేశములనుండి మరసముగా చాలినంతకంటె యెక్కువపత్తిని తెప్పించుట నిషేధింపబడినది. ఫ్రాకులు తయారుచేయువారికి అనవసరముగా దేశీయ ద్రవ్యమును వ్యర్థముచేయరాదని చెప్పుచు పోతెజెంగుగారు బిగువుఫ్రాకులవల్ల స్త్రీల సౌకుమార్యము వృద్ధియగునని చెప్పిరి. సెబాస్, బలేయుక్తి!

కుమారుని దేవునకు సమర్పించుట

లునిపూరులో నొక దేవాలయమున్నది. అచట నొక మహంతుకలడు. అయిదేండ్లక్రితమొకనాడు ఒక కార్మికుడు దేవాలయముకడకువచ్చి ఏడ్వసాగెను. ఏలఏడ్చెదవని మహంతుఅడుగగా, „నాకిద్దరుకుమార్తెలుమాత్రమేయుండిరి కొడుకులులేరు, వారిద్దరునుగూడ మృతినొందిరి" అని అతడు చెప్పెను. నీకు కొడుకుకలుగునని మహంతుచెప్పెను. నాకు కొడుకుపుట్టినచో దేవునకిచ్చివేసెదనని అతడు మ్రొక్కుకొనెను. తరువాత వతనికిద్దరు కొడుకులుపుట్టిరి. శ్రీకృష్ణజన్మాష్టమినాడతడు నాలుగేండ్ల ఈడుగల పెద్దకొడుకు దేవాలయమునకు తీసుకొనివచ్చి మహంతునకు వశపరచి తానుమ్రొక్కు చెల్లించితినని ఆపిల్లవాని నిపుడు మహంతు పెంచుచున్నాడు.

* * * *

ప్రార్థనవలన వ్యాధి కుదురుట

లండనులో చార్లింగ క్రాసు హాస్పిటలులో నర్సుగానున్న ఫీలప్ యిమ్మనుగారిటుల తెలిపిరి.

ఒకనాడు ఒకడు వైద్యశాలకువచ్చెను. అతడు ప్రబల వ్యాధివలన బాధపడుచుండెను. ఒక గొప్పసర్జను అతనిని పరీక్ష చేసి శస్త్రచికిత్స జరుగకతప్పదనెను. మరునాడతని భార్యవచ్చినది. „నిన్న రాత్రి నాభర్తకు శస్త్రచికిత్స చేయుచుండగా నతడు చనిపోయినట్లు నాకు కలవచ్చినది గాన శస్త్రచికిత్సచేసిన నాభర్త బ్రతుకడని నాకు భయముగానున్నది." అని ఆమె నాతో చెప్పెను. నేను ధైర్యముచెప్పితిగాని ఆమెకు నమ్మకముకలుగలేదు. ఆమె వెళ్ళిపోయినది. శస్త్రచికిత్స జరుగవలసినరోజున ఆమెభర్త నిర్ణయింపబడినవేళకు రెండు గంటలు ముందుగనే హాస్పిటలుకు వచ్చెను. „నా ప్రక్కలోనుండిన ఆకంతి అదృశ్యముగాపోయినది" అని అతడనెను. అతనిని ఏక్సురేపరీక్షచేయగా అది పూర్తిగాపోయినది. ఇక శస్త్రచికిత్స అవసరములేదని సర్జను తెలిపెను. అది యెటులపోయినదని నేనతనినడిగితిని. „నిన్నరాత్రి ౧౦ గంటలకు నేనునిద్రపోతిని. నేడు తెల్లవారుజామున నిద్రలేచిచూడగా నాభార్య నాగదిలోలేదు. నేను మేడదిగి క్రిందకువెళ్లగా హాలులో నాభార్య మోకరిల్లబడి భగవంతుని ప్రార్థించుచుండెను. అంతకంటె మరేమియు జరుగలేదు. అదృశ్యముగా నాకంతపోయినది" అని నాకతడు తెలిపెను. అనియిమ్మనుగారు తెలిపిరి.

ఆవు శివలింగమునకు పాలతో అభిషేకము చేయుట

బీహారులో చారా అను గ్రామమునకు వెలుపల శిథిలమైన దేవాలయమున్నది. దానిలో నొక శివలింగమున్నది. ప్రతిదినమునను ఆ లింగముపైన పాలుకనబడుచుండెను. ఎవడో భక్తుడు తెల్లవారుజామున రహస్యముగా నభిషేకముచేయుచున్నాడని గ్రామస్థులనుకొని పరీక్షచేసిరి. ఒకఆవు తెల్లవారుజామున నచటకివచ్చి ఆ లింగముపైని తనపొదుగులోనిపాలను కురిపించుచుండగా వారుచూచిరి.

మహాచిత్రము

విన్నారా, కనుగొన్నారా, తెలుసుకున్నారా?

ప్రపంచమంతయు స్త్రీలకులోనువైనది. ప్రతిజీవునికి సామాన్యముగా మతి [బుద్ధి] అనే స్త్రీ జతయైనది. మంచివానికి సుమతి అనేస్త్రీ చెడ్డవానికి దుర్మతి అనేస్త్రీ యీలోకమున వెంటనంటినది. ఇట్టి స్త్రీలసాంగత్యముతో సుస్థితి దుస్థితి అనే యింక యిద్దరుస్త్రీలు కలిగిరి. వీరిసహవాసము వదలించుకొందమని ప్రయత్నించ ఆశా యాచనా అనే యిద్దరుస్త్రీలు విడవరైరి. దేశాటనముచే కాలముపుచ్చుదమా శక్తి అనే స్త్రీ వుండేతీరవలెను. పండితులతో భాషించుదమా వాక్ అనేస్త్రీలేనిదికాదు. పండితుననిపించుకుందమా విద్యా అనే స్త్రీకావలయును. రాజులనుగాని ధనికులనుగాని స్తోత్రముచేతమా కవితా అనే స్త్రీలేనిదికాదు. కొట్టిగొట్టి కృషియొనరించదమా ధృతిముష్టి పుష్టి అనేస్త్రీలు లేనిదిజరగదు. దిగంతములకు ప్రఖ్యాతిజెందుదమా ప్రసిద్ధి, కీర్తి, ప్రతిష్ఠా అనే స్త్రీలను, వ్యాపారముచేయుదమా సిరియా లేక శ్రీ యనుస్త్రీయును చేరకొనిజీవింతమా భూమి అనేస్త్రీయును కావలయును. ఆరోగ్యాభివృద్ధి యిష్టమనిన దేవతలతో కలిసికొందమా దేవతా స్త్రీయాం అని వారలుస్త్రీలేగాన నైష్ఠికబ్రహ్మచారిగానుండిన గురువృత్తి అనేస్త్రీవిద్యము గృహస్థునకు భార్య అనేస్త్రీతప్పదాయెకదా. ఋషియగుదమంటె తపశ్శక్తి అనే స్త్రీయుండవలయును. అన్నిటికి సన్యాసముతీసుకుందమా విరక్తి అనేస్త్రీ తొంగిచూచును. దేశాంతరము వెళ్లుదమాలో కాంతరముచేరుదమాయనిన ప్రకృతిఅనేస్త్రీవిడవదు. ఏప్రయత్నములేక యుండదమా క్షుత్ పిపాసా నిద్రా అనేస్త్రీలు విడువరు. ఇచ్ఛాప్రకారము వర్తించుదమా ఇచ్ఛా అనేస్త్రీ హస్తావలంబనముకావలయును. అంతవెంట దుర్గతి అనేస్త్రీ ఆతిథ్యమునివ్వటూనినది. ఇట్లు పరిపరివిధముల యేమిరాగలదని చింతచేయ గతి చింతా అనేస్త్రీలు వెనకనుండనిలిచిరి. ఛీ యని విసుకుబుట్టి చచ్చెదమన్న చితా అనే స్త్రీ అక్కడకూడా సిద్ధము. ముక్తినిపొందుదమన్న ముక్తికూడా స్త్రీయే. అబ్బయొ యిదేమిరా ఇట్లాస్త్రీలయొక్కదచూచితెలక్కడనే సిద్ధము.

ఇందుకుకారణము నేను (జీవుడు) పురుషుడనుగాన స్త్రీలబాధతప్పదు. కనుక పరబ్రహ్మమును ఆశ్రయింతము. అతని పరబ్రహ్మ నపుంసకుడు. అక్కడస్త్రీలబాధవుండదను బాగివున్నది. పురుషుడనై (జీవుడు) నేను స్త్రీలస్వాధీనమైనాడను అపకీర్తిని సంభావితస్యచాకీర్తి ర్మరణాదతిరిచ్యతే అనురీతిపొందుట యుక్తముకాదు న స్త్రీ నషండో న పుమాన్ న జంతుః యనురీతి నిలచెదము.

ఇట్లుండి ఆ పరబ్రహ్మనుధ్యానించి ఆయనతోకూడా వుండి ఆనందానుభవముచేసెద ఇక్కడ మరస్త్రీబాధలేనట్లున్నది. హా హా ఓయబ్బలాలో, ఓయమ్మలాలో, మునిగె మునిగె ఇంకేమున్నది. రమారమణగోవిందా గోవింద ఎక్కడపోదు ఏమిచయును నారాయణ గోవింద ముకుంద నాను దేవ హారి హారి కృష్ణ కృష్ణ అనవుంసకుడైన పరబ్రహ్మకూడా భక్తి ప్రపత్తి అనేస్త్రీలకులోనువైనాడు. ఇంకేమున్నది. ఇంతమాత్రమేకాదండోయి అయిద్దరుస్త్రీలలో యెవరినైనా ఆశ్రయించి వారిద్వారా తనదగ్గరకు రమ్మంటాడు. తానాతే మెడబట్ట తనపాలిమోరదాటేవరకు పెట్టవేస్తాడు. అంతో యింతో కుంతీపుత్రులకు రాజ్యములేదన్నట్లు యెక్కడికిపోయిన స్త్రీలబాధఎడబదాయె. కాని యింకేమిచయువలె వీరిలోనే బాగున్నవారిని ఆశ్రయించుదము. అనిచూడబోవ పై అందరుస్త్రీలు చెడ్డవరలే. కాని భక్తి ప్రపత్తి అనేస్త్రీలు మంచివారు. పరబ్రహ్మానందమును కలుగజేసేవారు వీరిలోకూడా భక్తి అనేస్త్రీ చెడ్డదే. బాధలపెట్ట బహూనాం జన్మనామంతే అనేకజన్మములముగింపులో పరబ్రహ్మానందానుభవమును యిమ్మనవద. కొందరికి సాధ్యమేకానిదగన. ప్రపత్తి నామస్త్రీ పరమానులభమై చిన్న పెద్దలనిగాని స్త్రీలు పురుషులనిగాన జాలనితులనుగానిచూచి పక్షపాతములేక తలచినప్పుడే తలక్రాలన్నట్లు సకలసిద్ధముగానున్న ప్రపత్తి అచార్యద్వారా పావిష్టః శతృత బంధుశ్చ పుండరీకశ్చ పుణ్యశ్చత్ ఆచార్య వర్తియాముక్తా తస్మాదాచార్య అభిమతేః మాహాత్మ్యడవని భయమెందుకు పుణ్యాత్ముడవని గర్వించక ఆశ్రయించి పరబ్రహ్మతోకూడావుండి అవిచ్ఛిన్నతుల [ముగింపులేనిముఖములు] లేని ఆయతిశయమైనయానందమును సర్వజీవులు సుఖముగాయనుభవింతురుగాక.

ఇట్లు
తిరుమల బుక్కపట్నం
జాతీకవిద్వన్మణి వెంకటాచార్యులు
అమరచింతాశ్మకూరు సంస్థానము

కలలో నడుచుట

పాట్నా, అక్టోబరు ౪ —

బి. ఎన్. కాలేజి కారిడార్‌లో పడుకొనినలలో లేచి యొక బాలుడిటునటు తూగుచుమరియొక బాలుని ప్రక్కనిదగూలబడెను.

చెయ్యంతయు నెత్తురుమయముగా నుండెను. అతని మేల్కొల్పి ఏమనిఅడుగగా పాముకరచెనని అతడుచెప్పెను. నిద్రలో నడుమవ్యాధి అబాలునికి కలదని తరువాత తెలిసెను. పాముకరచినమాట అబద్ధమనియు, క్రిందపడుటలో కిటికీ అద్దపుతలుపు బ్రద్దలై చేతిక్రుచ్చుకొనెనని తెలియవచ్చెను.

ప్రకటన.

యిందుమూలముగా మీకు తెలియజేయునది యేమనగా జె. సత్యనారాయణగారు, స్పెషల్ రిప్రజెంటేటివ్, సికింద్రాబాద్. వారిని కంపెనీ సెర్విసెస్‌నుంచి ౧౯-౭-౩౪ నుంచి తీసివేయడమైనది గనుక కంపెనీ సంబంధమైన వ్యవహారములు వారితో జరుపుటగాని, కంపెనీ సంబంధమైన ద్రవ్యము వారికి యిచ్చుటకాని చేయకూడదు.

బి. నరసింహం,
మేనేజరు.

REG. No N. 45

Reg. No. M. 2185

STAMP

Printed and published by G. Ramakrishna Reddy at the Golkonda Power Press, Hyderabad Editor K. Balakrishna Reddy